

**ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมกรออมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร
นิคมห้วยผึ้ง จำกัด จังหวัดกาฬสินธุ์**

นายรณนิตร์ เครือวรรณ

**การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
แขนงวิชาสหกรณ์ สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช**

พ.ศ. 2551

**Factors Relating to Saving Behavior of Huaiphueng Land resettlement
Agricultural Cooperative Ltd.'s Members, Kallasinj Province**

Mr. Ronnachat Kruawan

**An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Business Administration in Cooperatives
School of Agricultural Extension and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University**

2008

ชื่อการศึกษา ค้นคว้าอิสระ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการออมของสมาชิกสหกรณ์

การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด จังหวัดกาฬสินธุ์

ผู้ศึกษา นายรณจักร เครือวรรณ ปริญญา บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สหกรณ์)

อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์โสภาวดี เข้มทอง ปีการศึกษา 2551

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการออมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด (2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ กับลักษณะการออมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือสมาชิกสหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด จำนวน 300 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบสอบถามปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการออมของสหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าไคสแควร์

ผลการศึกษา พบว่า สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุมากกว่า 51 ปีขึ้นไป การศึกษาระดับประถมศึกษา สถานะภาพสมรสแล้ว จำนวนสมาชิกในครอบครัวมากกว่า 7 คนขึ้นไป ระยะเวลาเป็นสมาชิกช่วงระหว่าง 11-20 ปี ขนาดพื้นที่ถือครองช่วงระหว่าง 11-20 ไร่ รายได้ในรอบปีที่ผ่านมาต่ำกว่า 25,000 บาท รายจ่ายในรอบปีที่ผ่านมาช่วงระหว่าง 25,001-35,001 บาท มูลค่าทรัพย์สินมากกว่า 400,001 บาทขึ้นไป จำนวนเงินกู้คงเหลือกับสหกรณ์ต่ำกว่า 30,000 บาท ส่วนใหญ่มีเงินฝากประเภทออมทรัพย์ ลักษณะการฝากเงินเงินกับสหกรณ์ไม่ฝากทุกเดือน จำนวนเงินที่ฝากต่อครั้งช่วงระหว่าง 4,001-8,000 บาท เหตุที่ฝากเงินกับสหกรณ์ ส่วนใหญ่ เนื่องจากการบริการสะดวก วัตถุประสงค์ในการฝากเงิน เพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพ ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ กับลักษณะการออม พบว่า จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระยะเวลาเป็นสมาชิก ขนาดพื้นที่ถือครอง รายได้ในรอบปีที่ผ่านมา มูลค่าทรัพย์สิน จำนวนเงินกู้ที่คงเหลือกับสหกรณ์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออม ส่วน อายุ เพศ การศึกษา สถานะภาพ รายจ่ายในรอบปีที่ผ่านมา ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะการออมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด

คำสำคัญ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการออม สหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด
จังหวัดกาฬสินธุ์

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องนี้สำเร็จลง ได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากศาสตราจารย์ โอภาวดี เข้มทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ส่งเสริม หอมกลิ่น รองศาสตราจารย์สุชาดา สถาวรวงศ์ และอาจารย์จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช อีกหลายท่าน ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและติดตาม การทำการค้นคว้าอิสระครั้งนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งเสร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้บังคับบัญชา คณะกรรมการดำเนินการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดการ สหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้งจำกัด ทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือในการแจกแบบสอบถามและให้ ความสะดวกในการค้นคว้าข้อมูล ตลอดจนสมาชิกสหกรณ์ผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน รวมทั้ง ท่านที่ไม่ได้กล่าวนามอีกมากมายที่มีส่วนช่วยให้งานค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์

นอกจากนี้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ได้อบรมเลี้ยงดูให้ความ อุปการะ รวมไปถึง ภรรยาและบุตร ตลอดจนผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ที่เป็นกำลังใจและ สนับสนุนการศึกษาครั้งนี้มาโดยตลอด

คุณค่าและประโยชน์ใดๆ อันเกิดจากการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอมอบแด่ คณาจารย์ทุกท่านของแขนงวิชาสหกรณ์ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ สมาชิกสหกรณ์การเกษตร นิคมห้วยผึ้ง จำกัดทุกท่านในการให้ข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้า บิดา มารดา และผู้มีพระคุณที่ ให้การอบรมสั่งสอน และให้การสนับสนุนเป็นกำลังใจในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จนสำเร็จด้วยดี

รณฉัตร เครือวรรณ

เมษายน 2552

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การศึกษาค้นคว้าอิสระ.....	3
กรอบแนวคิดการศึกษาค้นคว้าอิสระ.....	4
ขอบเขตในการศึกษาค้นคว้าอิสระ.....	5
ข้อจำกัดในการศึกษาค้นคว้าอิสระ.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์การเกษตร.....	8
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรออม.....	13
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	30
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา.....	35
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	35
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าอิสระ.....	37
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	37
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	39
ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และพฤติกรรมกรออม.....	39
ส่วนที่ 2 ความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ กับลักษณะการออม.....	47

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	58
สรุปผลการศึกษา	58
อภิปรายผล	59
ข้อเสนอแนะ	60
บรรณานุกรม	63
ภาคผนวก	65
แบบสอบถาม	66
ประวัติผู้ศึกษา	69

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1 แสดงผลการดำเนินงานด้านเงินรับฝากและเงินกู้ยืมของสหกรณ์การเกษตร นิคมห้วยผึ้ง จำกัด ตั้งแต่ปี 2547 – 2551	2
ตารางที่ 3.1 แสดงตัวแทนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ของสมาชิกสหกรณ์ การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด แยกเป็นรายตำบล	36
ตารางที่ 4.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของสมาชิก	39
ตารางที่ 4.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจของสมาชิก	42
ตารางที่ 4.3 พฤติกรรมการออมของสมาชิก	44
ตารางที่ 4.4 ความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลกับลักษณะการออมของสมาชิก	47
ตารางที่ 4.5 ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจกับลักษณะการออมของสมาชิก	52
ตารางที่ 4.6 สรุปความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยทางเศรษฐกิจ กับลักษณะการออม	57

ณ

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการศึกษาค้นคว้าอิสระ 4

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สหกรณ์การเกษตร คือ องค์กรที่ผู้ประกอบอาชีพทางการเกษตรรวมกันจัดตั้งขึ้น และจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ต่อนายทะเบียนสหกรณ์ตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้สมาชิกดำเนินการร่วมกันและช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิก และช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น และเป็นสถาบันทางการเงินหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยมีวัตถุประสงค์ในการให้สินเชื่อเพื่อการเกษตร จัดหาวัสดุการเกษตรและสิ่งของที่จำเป็นมาจำหน่าย จัดหาตลาดจำหน่ายผลิตผลและผลิตภัณฑ์ของสมาชิก จัดบริการและบำรุงที่ดิน ส่งเสริมความรู้ทางเกษตรแผนใหม่ ให้การศึกษาอบรมทางสหกรณ์ และการรับฝากเงิน แต่การดำเนินงานดังกล่าว เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้นั้น สหกรณ์การเกษตรจำเป็นต้องมีเงินทุนมากและเพียงพอแก่การดำเนินธุรกิจ ซึ่งแหล่งเงินทุนของสหกรณ์จำแนกได้ 2 ประเภท คือ แหล่งเงินทุนภายใน ซึ่งได้จากการระดมเงินรับฝากและเงินค้ำหุ้น และแหล่งเงินทุนภายนอก ซึ่งได้จากการกู้ยืมจากสถาบันการเงินต่างๆ โดยแหล่งเงินทุนภายในจะมีต้นทุนต่ำกว่าแหล่งเงินทุนภายนอก เนื่องจากจะต้องเสียดอกเบี้ยเงินกู้ให้แก่สถาบันการเงินในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่สหกรณ์ให้แก่สมาชิก ดังนั้นวิธีการที่จะทำให้สหกรณ์จะมีผลกำไรมากขึ้น สหกรณ์จึงต้องหาเงินทุนจากแหล่งเงินทุนภายในสหกรณ์

สหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด ได้รับการจดทะเบียนประเภทสหกรณ์การเกษตร เมื่อ 27 กันยายน 2519 เลขทะเบียนสหกรณ์ที่ กสก 105/2519 ที่ตั้ง เลขที่ 212 ถนนห้วยผึ้ง - นาถ หมู่ที่ 6 ตำบลนิคมห้วยผึ้ง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งตั้งอยู่ในเขตพื้นที่นิคมสร้างตนเอง กรมประชาสงเคราะห์ (เดิม) กระทรวงมหาดไทย ตาม พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 การดำเนินงานของสหกรณ์เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์ ในรอบปีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2551 มีคณะกรรมการดำเนินการ 9 คน ฝ่ายจัดการ 6 คน ผู้ตรวจสอบกิจการ 1 คน มีสินทรัพย์รวม 53,296,122.29 บาทแยกเป็นเงินให้สมาชิกกู้ยืม 40,832,990.00 บาท เงินสดและเงินฝากธนาคาร 6,945,642.19 บาท และทรัพย์สิน

อื่น ๆ 5,517,490.10 บาท โดยแหล่งที่มาของเงินทุนมาจากเงินรับฝากจากสมาชิก 10,022,054.81 บาท เงินกู้ยืม 28,649,474.75 บาท ทุนเรือนหุ้น 11,085,900 บาท ทุนสำรอง 841,144.88 บาท ดำเนินธุรกิจ 4 ธุรกิจ คือ ธุรกิจสินเชื่อ ธุรกิจรับฝากเงิน ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย และธุรกิจรวบรวมข้าวเปลือก (รายงานประจำปี 2550 ปีบัญชีสิ้นสุด 31 มีนาคม 2551: 12 - 23) ผลการดำเนินงานด้านเงินรับฝากและเงินกู้ยืมจากสถาบันการเงินของสหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด ตั้งแต่ปี 2547 – 2551 ดังตาราง

ตารางที่ 1.1 แสดงผลการดำเนินงานด้านเงินรับฝากและเงินกู้ยืมของสหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด ตั้งแต่ปี 2547 – 2551

ปี พ.ศ.	เงินกู้ยืม	เงินรับฝาก
2547	16,617,578.50	6,774,084.47
2548	19,634,368.25	7,526,183.86
2549	20,089,198.25	8,124,872.64
2550	24,321,700.75	9,732,269.24
2551	28,609,474.75	10,022,054.81

ที่มา : รายงานประจำปีสหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด

จะเห็นได้ว่า 5 ปีที่ผ่านมาสหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด มีแนวโน้มในการกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนภายนอกเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก เฉลี่ยปีละ 2,997,974.06 บาท เพื่อนำมาใช้เป็นทุนดำเนินงาน แต่สหกรณ์มีเงินรับฝากจากสมาชิกเพิ่มขึ้นน้อยมาก เฉลี่ยปีละ 811,992.58 บาท ทำให้สหกรณ์มีต้นทุนในการดำเนินงานมากขึ้น เนื่องจากจะต้องเสียดอกเบี้ยเงินกู้ให้แก่สถาบันการเงินในอัตราที่สูง ถ้าสหกรณ์มีการระดมทุนภายใน เช่น เงินรับฝากจากสมาชิก ก็จะทำให้สหกรณ์มีต้นทุนในการบริการลดลง โดยไม่ต้องพึ่งพาแหล่งเงินทุนภายนอก ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการออมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมของสมาชิกสหกรณ์ โดยผลการศึกษาที่ได้สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการตัดสินใจของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด ในการกำหนดนโยบายและกำหนดแผนกลยุทธ์เพื่อเป็นแนว

ทางการพัฒนาการระดมเงินออมจากสมาชิก เป็นไปตามวัตถุประสงค์คือส่งเสริมการออมของสมาชิก เพื่อให้สหกรณ์สามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์การศึกษาค้นคว้าอิสระ

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการออมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด จังหวัดกาฬสินธุ์

2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ กับลักษณะการออมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด จังหวัดกาฬสินธุ์

4. ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้าอิสระ

4.1 ขอบเขตเนื้อหาในการศึกษา

4.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์

4.1.2 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ขนาดพื้นที่ถือครอง รายได้ในรอบปีที่ผ่านมา รายจ่ายในรอบปีที่ผ่านมา มูลค่าทรัพย์สิน จำนวนเงินกู้คงเหลือ

4.1.3 พฤติกรรมการออม ได้แก่ ประเภทเงินออม ลักษณะการออม จำนวนเงินออมต่อครั้ง สาเหตุการออม วัตถุประสงค์การออม

4.1.4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะการออม ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร นิคมห้วยผึ้ง จำกัด อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์

4.2 ขอบเขตประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่สมาชิกสหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด ที่ออมเงินกับสหกรณ์ ในรอบปีบัญชีสิ้นสุด 31 มีนาคม 2551 จำนวน 1,128 คน

4.3 ขอบเขตสถานที่ กำหนดสถานที่ศึกษา คือ สหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์

4.4 ขอบเขตเวลา ระหว่างเดือนธันวาคม 2551 ถึงเดือนเมษายน 2552

5. ข้อยกเว้นในการศึกษาค้นคว้าอิสระ

สหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด รับฝากเงินจากสมาชิกสหกรณ์ 3 ประเภท คือ เงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากออมทรัพย์พิเศษ และเงินฝากสัจจะออมทรัพย์ มีสมาชิกฝากเงินประเภทออมทรัพย์พิเศษจำนวนน้อย จึงตัดออก เพราะการคัดเลือกตัวอย่างไม่สามารถเป็นไปตามการสุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ และจะเป็นปัญหาในการคำนวณค่าสถิติ Chi – square

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 สมาชิก หมายถึง เกษตรกรสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด

6.2 สหกรณ์ หมายถึง สหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด จังหวัดกาฬสินธุ์

6.3 กลุ่มสมาชิก หมายถึง กลุ่มสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด ที่อยู่ในพื้นที่ 4 ตำบล ของอำเภอห้วยผึ้ง จำนวน 39 กลุ่ม

6.4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน หมายถึง จำนวนบุคคลที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนของสมาชิกและเป็นภาวะที่ต้องเลี้ยงดู

6.5 ระยะเวลาการเป็นสมาชิก หมายถึง จำนวนปีที่สมาชิกได้เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด จังหวัดกาฬสินธุ์

6.6 พฤติกรรมการออม หมายถึง การแสดงออกของบุคคลในการนำเงินส่วนหนึ่งของรายได้ปัจจุบันที่ไม่ได้ใช้จ่ายเพื่อการบริโภค หรือการนำเงินส่วนที่เหลือจากการใช้จ่ายไปลงทุนเพื่อหาประโยชน์ตอบแทนหรือการนำมาเก็บไว้ในรูปแบบต่างๆ ซึ่งจำแนกออกเป็น ประเภทการออม ลักษณะการออม จำนวนเงินออมต่อครั้ง สาเหตุการออม และวัตถุประสงค์การออม ซึ่งเก็บไว้เป็นเงินเงินฝากออมทรัพย์และเงินฝากประจำ กับสหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด จังหวัดกาฬสินธุ์

6.7 เงินฝากออมทรัพย์ หมายถึง จำนวนเงินของสมาชิกที่ฝากไว้กับสหกรณ์ในบัญชีนั้นในเวลาใดเวลาหนึ่งแต่ต้องไม่น้อยกว่า 10 บาท และสมาชิกจะฝากหรือถอนเมื่อใดก็ได้

6.8 เงินฝากสัจจะออมทรัพย์ หมายถึง จำนวนเงินของสมาชิกที่ฝากไว้กับสหกรณ์ในบัญชีนั้นในเวลาใดเวลาหนึ่งแต่ต้องไม่น้อยกว่า 10 บาท และสมาชิกจะต้องฝากเงินกับสหกรณ์อย่างน้อยปีละ 365 บาท

6.9 การออม หมายถึง การนำเงินส่วนหนึ่งของรายได้ปัจจุบันที่ไม่ได้ใช้จ่ายไปเพื่อการบริโภค หรือ การนำเงินส่วนที่เหลือจากการใช้จ่ายไปลงทุนเพื่อหาผลประโยชน์ตอบแทน หรือนำมาเก็บไว้ในรูปแบบต่าง ๆ โดยพิจารณาการออมในรูปของเงินฝากออมทรัพย์และสัจจะออมทรัพย์ที่สมาชิกฝากเงินกับสหกรณ์

6.10 รายได้ในรอบปีที่ผ่านมา หมายถึง ผลรวมของรายได้ที่สมาชิกได้รับจากการผลิตสินค้าเกษตรในปีที่ทำการสำรวจ เช่น รายได้จาก การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ และผลรวมของรายได้นอกภาคเกษตร เช่น จากการรับจ้าง ค้าขาย บุตรส่งให้ เป็นต้น

6.11 รายจ่ายในรอบปีที่ผ่านมา ผลรวมของค่าใช้จ่ายในเกษตรในปีที่ทำการสำรวจ เช่นค่าแรงงาน ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่ายาปราบศัตรูพืช ค่าอาหารสัตว์ และผลรวมของค่าใช้จ่ายที่ใช้ในชีวิตประจำวันในปีที่ทำการสำรวจ เช่น ค่าอาหาร ค่าเครื่องนุ่งห่ม ค่าเล่าเรียนบุตร,ซื้อเครื่องใช้ภายในบ้าน เป็นต้น

6.12 หนี้สิน หมายถึง ผลรวมของเงินกู้ที่คงเหลือในปัจจุบันของสมาชิกที่มีอยู่กับสหกรณ์

6.13 ทรัพย์สิน หมายถึง มูลค่าทรัพย์สินของสมาชิก เช่น มูลค่าของบ้าน ที่ดิน รถยนต์ รถจักรยานยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน วัสดุและอุปกรณ์การเกษตร เป็นต้น

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ทำให้ผู้ศึกษาทราบว่ามิปิจจยใดที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด

7.2 สหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการกำหนดนโยบายการส่งเสริมการออมของสหกรณ์

7.3 สำนักงานสหกรณ์จังหวัดกาฬสินธุ์ จะได้นำผลการศึกษาไปแนะนำสหกรณ์ในความรับผิดชอบต่อไป

7.4 กรมส่งเสริมสหกรณ์จะได้นำผลการศึกษาไปกำหนดเป็นนโยบายในการส่งเสริมการออมเงินของสหกรณ์ในภาพรวมต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการออมของสมาชิก สหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด จังหวัดกาฬสินธุ์” ผู้ศึกษาได้ได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น ประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์การเกษตร
2. แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการออม
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์การเกษตร

1.1 ความหมายสหกรณ์การเกษตร

คำว่า “สหกรณ์” (Cooperative) ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 ในมาตรา 4 ให้ความหมายของสหกรณ์ไว้ว่า สหกรณ์ หมายถึง คณะบุคคลซึ่งรวมกันดำเนินกิจการเพื่อ ประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม โดยช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้

สหกรณ์ คือ คณะบุคคลซึ่งรวมกันดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมโดยช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และต้องจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ สหกรณ์เป็นของสมาชิก บริหาร โดยสมาชิก และเพื่อประโยชน์ของสมาชิก ทั้งนี้เพื่อสร้างสรรค์และปรับปรุงการประกอบสัมมาอาชีพ และความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ส่งผลให้ประเทศชาติมีการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมและประชาธิปไตยด้วยวิธีการสหกรณ์ซึ่งยึดหลักการช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นวิธีการในการดำเนินงาน

สหกรณ์การเกษตร (พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542) ได้ให้คำจำกัดความว่า สหกรณ์การเกษตร หมายถึง องค์การที่ผู้ประกอบอาชีพทางการเกษตรรวมกันจัดตั้งขึ้นและจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลก่อนายทะเบียนสหกรณ์ ตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ โดยมีจุดมุ่งหมาย

เพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจการร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิกและช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น

โดยสรุป สหกรณ์การเกษตร หมายถึง องค์กรที่กลุ่มบุคคลซึ่งมีอาชีพด้านการเกษตรร่วมกันตั้งขึ้น โดยวิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพ และช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น ด้วยวิธีการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยไม่มุ่งหวังผลกำไร และสหกรณ์มีลักษณะพิเศษเป็นหน่วยธุรกิจทำธุรกิจด้วยแนวคิดที่แตกต่างจากองค์กรอื่น คือ

- หลักการที่ผู้ใช้บริการเป็นคนเดียวกันกับเจ้าของกิจการ
- ผู้ควบคุมบริการ กำหนดนโยบายจัดการเป็นคนเดียวกัน
- หลักการแบ่งเงินปันผลกำไรกับผู้ร่วมทำธุรกิจกับสหกรณ์

1.2 วัตถุประสงค์สหกรณ์การเกษตร

สหกรณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และสังคมของบรรดาสมาชิก โดยวิธีช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามหลักสหกรณ์ รวมทั้งในข้อต่อไปนี้ (ข้อบังคับสหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด พ.ศ. 2545: 2-3)

1. ส่งเสริมและเผยแพร่อาชีพการเกษตร หัตถศึกษา อุตสาหกรรมในครัวเรือน หรือการประกอบอาชีพอย่างอื่นในหมู่สมาชิกและครอบครัวสมาชิก รวมทั้งการส่งเสริมความรู้ในการผลิตทาง อุตสาหกรรม เพื่อให้สมาชิกมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง
2. คิดตั้งเครื่องสูบน้ำ หรือปิดกั้นทำนบเหมืองฝาย จัดระบบการส่งน้ำ ระบายน้ำ และอำนวยความสะดวกการใช้น้ำเพื่อประโยชน์แก่การเกษตร
3. จัดหาวัสดุการเกษตรและเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นมาจำหน่ายแก่สมาชิก
4. รวบรวมผลิตผลการเกษตรและผลิตภัณฑ์ของสมาชิมาจัดการขาย หรือแปรรูปออกขายโดยซื้อหรือรวบรวมผลิตผลจากสมาชิกก่อนผู้อื่น
5. จัดให้มีฉางหรือโรงเรือนการเกษตรเพื่อเก็บรักษาผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์
6. จัดให้มียานพาหนะขนส่ง เครื่องมือ เครื่องจักรกล หรือปศุสัตว์ เกี่ยวกับการผลิตทางการเกษตรสำหรับให้บริการแก่สมาชิก
7. จัดให้มีโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อแปรรูปผลิตผล หรือเพื่อผลิตสินค้าที่มีคุณภาพตามความต้องการของตลาด
8. จัดให้มีเงินกู้หรือสินเชื่อแก่สมาชิก เพื่อการประกอบอาชีพหรือการใช้จ่ายที่จำเป็น
9. จัดหาทุนเพื่อกิจการตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์

10. รับฝากเงินจากสมาชิกหรือสหกรณ์อื่น
 11. ให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงิน
 12. ซื้อหุ้นของธนาคารซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์
 13. ซื้อหุ้นของชุมนุมสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่น
 14. ซื้อหุ้นของสถาบันที่ประกอบธุรกิจอันทำให้เกิดความสะดวหรือส่งเสริมความเจริญแก่กิจการของสหกรณ์
 15. ออกตั๋วสัญญาใช้เงินและตราสารการเงิน
 16. ฝากหรือลงทุนอย่างอื่นตามกฎหมายและตามที่คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติกำหนด
 17. ให้สวัสดิการและการสงเคราะห์ตามสมควรแก่สมาชิกและครอบครัว
 18. ส่งเสริมกิจกรรมกลุ่มของสมาชิก กลุ่มสตรีสหกรณ์ กลุ่มเยาวชนสหกรณ์ กลุ่มผู้ใช้น้ำ กลุ่มรวมกันผลิต กลุ่มรวมกันซื้อ กลุ่มรวมกันขาย และกลุ่มออมทรัพย์ ฯลฯ
 19. ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรทั้งทางการศึกษา พละนันทน และทางจิตใจ ให้เป็นครอบครัวที่สุขสมบูรณ์เพื่อรวมเป็นสังคมที่มีสันติสุข
 20. ร่วมมือกับทางราชการ สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย ชุมชนสหกรณ์ และ สหกรณ์อื่น เพื่อส่งเสริมและปรับปรุงกิจการของสหกรณ์
 21. การกระทำต่าง ๆ ตามที่อนุญาตไว้ในกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กล่าวข้างต้น รวมถึง ซื้อ ถือกรรมสิทธิ์หรือทรัพย์สินหรือครอบครอง กู้ยืม เช่า หรือให้เช่า เช่าซื้อหรือให้เช่าซื้อ โอนหรือรับโอน สิทธิการเช่าหรือสิทธิการเช่าซื้อ ขายหรือจำหน่าย จำนองหรือรับจำนอง จำนำหรือรับจำนำด้วยวิธีอื่นใด ซึ่งทรัพย์สินแก่สมาชิกหรือของสมาชิก
 22. ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่สมาชิก
 23. ขอหรือรับความช่วยเหลือทางวิชาการจากทางราชการ หน่วยงานของต่างประเทศหรือบุคคลอื่นใด
 24. ดำเนินกิจการอย่างอื่นบรรดาที่เกี่ยวกับหรือเนื่องในการจัดให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์
- 1.3 แหล่งที่มาของทุนของสหกรณ์
- สหกรณ์อาจหาทุนเพื่อดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ (ข้อบังคับสหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด พ.ศ. 2545: 3)

1. ออกหุ้น
2. รับฝากเงินจากสมาชิกหรือสหกรณ์อื่น
3. กู้ยืมเงินและรับเงินจากการออกตั๋วสัญญาใช้เงินและตราสารการเงินอย่างอื่น
4. สะสมทุนสำรองและทุนอื่น ๆ
5. รับเงินอุดหนุนหรือทรัพย์สินที่มีผู้ยกให้

1.4 การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์

สหกรณ์การเกษตรดำเนินธุรกิจแบบอเนกประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกดำเนินธุรกิจร่วมกันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และช่วยเหลือส่วนรวม โดยใช้หลักคุณธรรมอันดีงามตามพื้นฐานของมนุษย์เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกและส่วนรวมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์ ดังนี้

1.4.1 ธุรกิจการซื้อ คือ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เช่น ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช เมล็ดพันธุ์และสิ่งของที่จำเป็นมาจำหน่ายแก่สมาชิก โดยจะสำรวจความต้องการของสมาชิกก่อน แล้วสหกรณ์จะเป็นผู้จัดหาจำหน่ายต่อไป ซึ่งเพราะการรวมกันซื้อในปริมาณมากจะทำให้ซื้อได้ในราคาต่ำลง และเมื่อถึงสิ้นปีหากสหกรณ์มีกำไรก็นำเงินจำนวนนี้มาเฉลี่ยคืนให้แก่สมาชิกด้วย

1.4.2 ธุรกิจการขาย คือ การรวบรวมผลผลิตจากสมาชิกเพื่อจัดจำหน่ายให้ได้ในราคายุติธรรม หรือไม่ถูกกดราคาในการรับซื้อผลผลิตและเป็นการช่วยสมาชิกไม่ให้ออกเขาเปรียบในเรื่องการชั่ง ตวง วัด

1.4.3 ธุรกิจการธนกิจ (สินเชื่อกู้)

1) **การให้เงินกู้** เมื่อเกษตรกรรวมตัวกันเป็นสหกรณ์สามารถสร้างความเชื่อถือให้กับสถาบันการเงิน หน่วยงานของทางราชการและบุคคลทั่ว ๆ ไป โดยสหกรณ์จะจัดหาเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำมาให้สมาชิกนำไปลงทุนเพื่อการเกษตร ซึ่งสหกรณ์จะพิจารณาจากแผนการดำเนินงานหรือแผนการใช้เงินกู้ของสมาชิกประกอบการให้เงินกู้ เช่น สหกรณ์อาจให้เงินกู้แก่สมาชิกเพื่อนำไปซื้อวัสดุการเกษตร ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในครอบครัว หรือเพื่อนำไปบุกเบิกปรับปรุงที่ดิน หรือจัดซื้อที่ดินการเกษตร ในกรณีที่สมาชิกไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองหรือมีที่ดินทำกินน้อย

2) **การรับฝากเงิน** เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักและเห็นคุณค่าประโยชน์ของการออมทรัพย์ และเพื่อเป็นการระดมทุนในสหกรณ์ สหกรณ์จะรับฝากเงินจากสมาชิก 2 ประเภท คือ เงินฝากออมทรัพย์ และเงินฝากประจำ โดยสหกรณ์จะจ่ายดอกเบี้ยให้อัตราเดียวกับธนาคารพาณิชย์

1.4.4 ธุรกิจการส่งเสริมอาชีพและบริการ สหกรณ์อาจจัดให้มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ทางการเกษตรคอยให้ความรู้และคำแนะนำทางด้านการเกษตรหรืออาจขอความช่วยเหลือจากหน่วยราชการอื่นในการให้คำปรึกษาแนะนำให้สมาชิกมีความรู้ ความเข้าใจในหลักวิชาการแผนใหม่ ตลอดจนการวางแผนการผลิตให้สามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและปริมาณตรงกับความต้องการของตลาด นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้กลุ่มแม่บ้านสหกรณ์ทำอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว

1.4.5 การศึกษาอบรม สหกรณ์จะจัดให้มีการศึกษาอบรมแก่สมาชิกคณะกรรมการดำเนินการ ผู้จัดการ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์อยู่เสมอ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้อง ได้ทราบถึงหลักการ วิธีการสหกรณ์ สิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล

1.5 ประเภทสหกรณ์การเกษตร

ปัจจุบัน สหกรณ์การเกษตรที่ดำเนินงานอยู่ทั่วประเทศนั้น แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ (เบญจวรรณ สะอาดพรรค: 2539,158-159)

1.5.1 สหกรณ์การเกษตรทั่วไป หมายถึง สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอ ดำเนินการจัดตั้งควบคุมดูแลและแนะนำโดยกรมส่งเสริมสหกรณ์ ตามนโยบายที่กำหนดจะจัดตั้งสหกรณ์การเกษตรขึ้นให้มีครบทุกอำเภอและดำเนินธุรกิจแบบอเนกประสงค์ กล่าวคือให้บริการแก่สมาชิกทั้งด้านสินเชื่อ การรับฝากเงิน การซื้อ การขาย การแปรรูป การบำรุงที่ดิน และการบริการด้านอื่นๆ โดยใช้เงินทุนของสหกรณ์เอง และจากการกู้ยืมธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และเงินทุนกรมส่งเสริมสหกรณ์

1.5.2 สหกรณ์การเกษตรในเขตพัฒนา ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรในเขต ร.พ.ช. ของสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท สหกรณ์การเกษตร กรป.กลาง ของกองบัญชาการทหารสูงสุด ที่เข้าไปดำเนินการจัดตั้งในเขตพื้นที่แทรกซึม สหกรณ์การเกษตรปฏิรูปที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินของสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่นิคมสร้างตนเองของกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งการจัดตั้งสหกรณ์การเกษตรในเขตพัฒนานี้เป็น โครงการร่วมกันระหว่างกรมส่งเสริมสหกรณ์และส่วนราชการต่างๆ ที่ประสงค์จะใช้วิธีการสหกรณ์การเกษตรเข้าดำเนินการในพื้นที่ๆ ส่วนราชการนั้นรับผิดชอบ โดยใช้ทุนของส่วนราชการนั้นๆ ในการดำเนินงาน และมีวัตถุประสงค์ที่จะจัดตั้งเป็นหมู่บ้านสหกรณ์ ทั้งนี้ อยู่ในความควบคุมดูแล และแนะนำของกรมส่งเสริมสหกรณ์

1.5.3 สหกรณ์การเกษตรรูปพิเศษ คือ สหกรณ์การเกษตรที่จัดตั้งขึ้นตามกลุ่มอาชีพโดยเฉพาะของเกษตรกร และดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์เฉพาะอย่าง เช่น

สหกรณ์ผู้ผลิตไม้ดอก ไม้ประดับแห่งประเทศไทย จำกัด สหกรณ์ผู้ผลิตไผ่ยาสูบ สหกรณ์โคนม สหกรณ์ผู้เลี้ยงสุกร

สหกรณ์การเกษตรทั้ง 3 ประเภทนี้ มีวิธีดำเนินการธุรกิจในรูปแบบเดียวกัน คือ ดำเนินธุรกิจแบบเอกชนประสงค์ มีคณะกรรมการดำเนินการ หลักแล้ววิธีดำเนินการเช่นเดียวกัน แต่ต่างกันในการจัดตั้งตั้งที่ได้กล่าวมาแล้ว

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการออม

2.1 ความหมายของการออม

มีผู้ให้คำนิยามของการออมไว้มากมาย ซึ่งผู้ศึกษาขอยกตัวอย่าง ดังนี้

เงินออม ตามความหมายของพจนานุกรมศัพท์ทางเศรษฐศาสตร์ หมายถึง ส่วนหนึ่งของรายได้ที่ไม่ได้ใช้จ่ายไปเพื่อการบริโภค หากแต่เก็บไว้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการใช้จ่ายต่างๆในอนาคต การใช้เงินออมอาจทำได้หลายรูปแบบ เช่น การถือไว้เป็นเงินสด นำเงินออมไปฝากธนาคารหรือนำเงินออมไปซื้อหลักทรัพย์ เป็นต้น จำนวนเงินที่ออมนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ได้แก่

- 1) จำนวนรายได้ ถ้าบุคคลมีรายได้เพิ่มขึ้นการออมก็จะเพิ่มขึ้นตามไปด้วย
- 2) การคาดการณ์เกี่ยวกับรายได้ในอนาคตถ้าผู้มีรายได้คาดว่าในอนาคตจะมีรายได้มากก็อาจจะเก็บออมในปัจจุบันน้อยลง
- 3) อัตราดอกเบี้ย ถ้าอัตราดอกเบี้ยในปัจจุบันอยู่ในระดับสูง จะจูงใจให้คนเก็บเงินออมมากขึ้น

เงินออม ตามศัพท์ทางเศรษฐกิจ ธุรกิจ การเงินและการธนาคาร หมายถึง เงินที่ออมไว้โดยการฝากไว้กับสถาบันการเงิน

กองบัญชาการรายได้ประชาชาติ (สุชาติ กิระกุล และคนอื่นๆ 2526: 26) ได้ให้คำจำกัดความของการออมของครัวเรือนว่า คือ รายได้พึงใช้จ่ายของครัวเรือน (disposable income) หักด้วยรายจ่ายของครัวเรือน (personal outlay)

บันน็อก,จี และคนอื่นๆ (Bannock, G, et al, 1975: 364 – 365) ได้อธิบายว่าการออมคือ รายได้ส่วนที่เหลือจากการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและภาษี ทั้งนี้การออมดังกล่าวไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นเงินที่อยู่ในบัญชีออมทรัพย์หรืออยู่ในรูปของทรัพย์สินใดๆ แต่จะเป็นการออมที่เป็นเงินฝากในบัญชีกระแสรายวันหรือเก็บใส่ไว้ในที่ใดที่หนึ่งก็ได้ เพียงแต่เป็นรายได้ส่วนที่ยังมิได้มีการใช้จ่ายเท่านั้น

สุจิตรา บัวใบ (2527: 33) ได้ให้ความหมายการออมว่า หมายถึง จำนวนรายได้ที่ยังไม่ได้ใช้ไปในการซื้อสินค้าและบริการเพื่ออุปโภคบริโภคในระยะหนึ่ง หรือหมายถึงส่วนแตกต่างระหว่างรายได้และรายจ่ายที่ใช้ในการอุปโภคบริโภค

สุภาวดี เจริญทรัพย์ (2527: 7) ได้ให้ความหมายของการออมไว้ว่า เงินออมเป็นส่วนหนึ่งของเงินรายได้ที่เหลือหลังจากหักด้วยค่าใช้จ่าย หรือ $\text{เงินออม} = \text{รายได้} - \text{ค่าใช้จ่าย}$ นั้นเอง

สมโภชน์ ธนาภูภัทร (2539: 7) ได้ให้ความหมายของการออมไว้ว่า เป็นส่วนแตกต่างระหว่างรายได้และรายจ่ายเพื่อการบริโภค

วิไลลักษณ์ ไทยอุดต่าห์ และ วลัยภรณ์ อัดตะนันท์ (2531: 33) ได้ให้ความหมายของการออมว่า เป็นรายได้ส่วนที่สามารถใช้จ่ายได้จริงแต่ไม่ได้จ่ายออกไปเพื่อการบริโภคในปัจจุบัน โดยรายได้ส่วนนี้ได้มีการเก็บออมไว้ในลักษณะดังนี้

1. เก็บออมไว้เป็นทรัพย์สินทางการเงิน โดยแบ่งเป็น

1.1 เก็บออมไว้ในสถาบันการเงิน เช่น เงินฝากประเภทต่าง ๆ

1.2 เก็บออมในรูปเครื่องมือทางการเงิน เช่น เงินสด หุ้นทุน หุ้นกู้

ตัวเงิน ฯลฯ

2. เก็บออมในรูปทรัพย์สินที่แท้จริงหรือทรัพย์สินถาวร เช่น ที่ดิน ที่พักอาศัย เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

โดยสรุปแล้ว เงินออมก็คือ การเก็บสะสมรายได้ส่วนหนึ่งที่ไม่ได้ใช้จ่ายเพื่อการบริโภค หรือเป็นรายได้ส่วนที่เหลือจากการบริโภค เก็บไว้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้จ่ายในอนาคต ซึ่งอาจนำไปลงทุนต่อ หรือฝากธนาคาร ไว้กินดอกเบี้ย ชื่อหลักทรัพย์ หรืออาจจะเก็บไว้เฉย ๆ ในรูปเงินสดหรือในรูปทรัพย์สินอื่น ๆ ก็ได้

2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรออม มีหลายแนวคิดผู้ศึกษาขอยกตัวอย่างดังนี้

2.2.1 ทฤษฎีการบริโภคของเคน

ทฤษฎีนี้กล่าวไว้ว่าปริมาณสินค้าและบริการที่ประชาชนจะบริโภค ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านรายได้ และปัจจัยด้านอื่นๆที่ไม่ใช่รายได้ กล่าวคือ การบริโภคและการออม จะมากหรือน้อยมีสาเหตุมาจากรายได้ของประชาชนถ้ารายได้สูง การบริโภคก็จะสูงไปด้วย กล่าวคือ โดยเฉลี่ยแล้วบุคคลจะเพิ่มการบริโภคเมื่อรายได้เพิ่ม แต่ไม่มากเท่ากับการเพิ่มขึ้นของรายได้ เมื่อรายได้สูงขึ้นจะทำให้ช่องว่างระหว่างการออมกับการบริโภคมามากขึ้น เนื่องจากการจัดหาปัจจัยพื้นฐานให้แก่ตนเองและครอบครัวเป็นสิ่งที่สำคัญกว่าแรงจูงใจในการสะสม นั่นคือ การออมจะมีขึ้นก็ต่อเมื่อตนเองแลครอบครัวมีการอุปโภคเพียงพอ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงพบว่าเมื่อรายได้สูงขึ้นสัดส่วนของการออมต่อรายได้จะสูงขึ้น (John Maynard Keynes, อ้างถึงใน ปราณี ทินกร, 2529: 6) ถ้ารายได้ต่ำ

ก็จะทำให้การบริโภคต่ำไปด้วย ส่วนปัจจัยอื่นๆที่นอกเหนือจากรายได้นั้นสามารถแบ่งย่อยออกไปได้อีก 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยทางตรงหรือปัจจัยทางวัตถุ และปัจจัยด้านจิตใจ

1) ปัจจัยทางตรงหรือปัจจัยทางวัตถุ ได้แก่

(1) การกระจายรายได้และความร่ำรวยในชุมชน กล่าวคือ คนจนมีแนวโน้มใช้จ่ายคิดเป็นสัดส่วนของรายได้มากกว่าคนรวย ดังนั้นถ้ามีการกระจายรายได้อย่างยุติธรรมมากขึ้นจะทำให้การบริโภคภายในประเทศสูงขึ้น

(2) ปริมาณและลักษณะของสินทรัพย์ที่ถือครองและการแลกเปลี่ยนแปลงในมูลค่าของทรัพย์สินโดยไม่คาดฝัน เช่น ราคาที่ดิน ราคาหุ้น ซึ่งอาจเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของความโน้มเอียงในการบริโภคระยะสั้น นอกจากสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องสูง เช่น เงินสด เงินฝากธนาคาร เป็นต้น สามารถนำไปจับจ่ายใช้สอยได้สะดวก ในขณะที่สินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องต่ำเช่า บ้าน ที่ดิน เป็นต้น ไม่สามารถนำไปจับจ่ายได้สะดวก สินทรัพย์ที่ติดจำนอง จะทำให้ผู้เป็นเจ้าของต้องประหยัดการใช้จ่ายอย่างมาก

(3) ปัจจัยทางด้านประชากร ได้แก่ ขนาดประชากร อัตราการเพิ่มของประชากร การกระจายอายุของประชากร กล่าวคือ ประชากรวัยกลางคนอายุเกิน 35 ปี มีแนวโน้มจะเก็บออมมากกว่าคนในวัยหนุ่มสาว ดังนั้นโครงสร้างอายุประชากร จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่กำหนดการบริโภคทั้งประเทศ ในประเทศพัฒนาแล้วมักมีสัดส่วนของคนสูงอายุมากกว่าเด็กและเยาวชน โครงสร้างอายุดังกล่าวช่วยสนับสนุนการออมภายในประเทศ ตรงกันข้ามกับประเทศที่มีเด็กและเยาวชนมาก ซึ่งเป็นวัยที่ต้องใช้จ่ายอย่างเฉียว การออมก็ทำได้ยาก (ประพันธ์ เศรษฐนันท์ และไพศาล เล็กอุทัย, 2535: 150) นอกจากนี้แล้วขนาดของครอบครัวเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการออมเช่นกัน คือ ระบบครอบครัวที่อยู่รวมกันเป็นครอบครัวขยาย อาจไม่กระตุ้นให้บุคคลทำการออมทรัพย์ ทั้งนี้เพราะภายใต้ระบบครอบครัวดังกล่าวรายได้ที่บุคคลได้รับจะต้องนำไปแบ่งปันให้กับสมาชิกอื่นๆในครอบครัว จึงไม่กระตุ้นให้บุคคลทำงานมากขึ้นเพื่อยกระดับรายได้ และบุคคลยังได้รับการประกันอีกว่าถ้ารายได้ของตนเองลดลง บุคคลยังจะได้รับการแบ่งปันรายได้จากสมาชิกคนอื่นในครอบครัว จึงทำให้บุคคลไม่เห็นความจำเป็นของการออมทรัพย์ (รัตนา สายคณิต, 2524:104-106)

(4) ระดับราคาสินค้า กล่าวคือ ภาวะเงินเฟ้อ และภาวะเงินฝืด มีผลต่อระดับการอุปโภคและบริโภคอย่างมาก ภาวะเงินเฟ้อทำให้เกิดผลกำไรที่ได้คาดหมายทำให้ประชาชนใช้จ่ายอุปโภคบริโภคได้คล่องมือได้มากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันเงินออม หรือเงินที่จะให้คนอื่นกู้ จะมีค่าน้อยลงตามราคาสินค้าที่สูงขึ้น ทำให้ประชาชนกลุ่มหลัง เช่น นายทุนเงินกู้ รู้สึกตัวว่าฐานะการเงินของตนเองเลวลงกว่าเดิม จึงต้องประหยัดการใช้จ่าย นอกจากนี้การคาดคะเนใน

ระดับราคาสินค้าในอนาคต ยังมีผลต่อการบริโภคของประชาชนด้วย กล่าวคือ ถ้าผู้บริโภคคาดคะเนว่าราคาสินค้าจะสูงขึ้นในอนาคตก็จะมีผลทำให้มีการซื้อสินค้าในปริมาณมากในปัจจุบัน เป็นต้น

(5) การเปลี่ยนแปลงนโยบายการคลัง หรือการเก็บภาษี คนจะมีการออมเท่าใดขึ้นอยู่กับผลได้ในอนาคตที่เขาคาดคะเน ซึ่งผลได้ในอนาคตนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายภาษีของรัฐบาลว่า ถ้าเขาออมไว้เอาไปลงทุนจะต้องเสียภาษีมากน้อยเพียงใด และถ้ามีแนวโน้มว่าจะต้องเสียภาษีเพิ่มขึ้นก็อาจเปลี่ยนใจอมน้อยลงและหันมาบริโภคแทน

(6) การโฆษณาสินค้า มีผลต่อการบริโภคอย่างมากในโลกปัจจุบัน ทั้ง ๆ ที่ไม่มีความจำเป็นต่อสินค้าชนิดนั้นๆ เลย นอกจากนี้ภาคเอกชนยังช่วยชวนใจผู้บริโภคด้วยการให้สินเชื่อเงินคาวนต่ำสามารถผ่อนส่งได้ เพื่อกระตุ้นให้ผู้บริโภคมีความต้องการในการบริโภคมากขึ้น (ประพันธ์ เสวตนันท์ และไพศาล เล็กอุทัย, 2535: 150-152)

2) ปัจจัยทางด้านจิตใจ แบ่งออกเป็น 3 ปัจจัยใหญ่ ๆ คือ

(1) อุปนิสัยของบุคคล ว่าเป็นคนประหยัดหรือสุรุ่ยสุร่าย

(2) ค่านิยมในสังคม หากสังคมให้ความสำคัญต่อวัตถุ จะทำให้ผู้บริโภคบางกลุ่มมุ่งการใช้จ่ายในสินค้าและบริการที่ฟุ่มเฟือยและมีราคาสูง จึงทำให้สังคมนั้นมีการบริโภคอยู่ในระดับสูงและการออมต่ำ ส่วนสังคมที่ยึดค่านิยมการประหยัด สังคมนั้นจะมีการบริโภคและการออมอยู่ในระดับที่เหมาะสม

(3) ปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ การสำรองไว้สำหรับเหตุฉุกเฉินที่คาดการณ์ไม่ได้ การเตรียมไว้ใช้จ่ายในสิ่งจำเป็นของตนเองและครอบครัวที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การเตรียมไว้เพื่อความมั่นคงของชีวิต เพื่อนำมาปรับปรุงมาตรฐานการครองชีพให้ดีขึ้นสูงขึ้น และความเป็นอิสระในการใช้จ่ายใช้สอย และบางครั้งเกิดจากนิสัยกระหน้ของตนเอง (อุทัย สายเนตร, 2537: 4)

ปัจจัยทางด้านจิตใจดังกล่าวนี้ เป็นสิ่งจูงใจในการออม ซึ่งจะเป็นสิ่งตรงข้ามกับปัจจัยจูงใจในการบริโภค เช่น เพื่อความสนุกสนานพอใจ การมองไม่ไกล ความใจกว้าง ขวาง การคาดคะเนผิด ความอวดกล้า และความสุรุ่ยสุร่าย แต่เนื่องจากปัจจัยจูงใจทางด้านจิตใจเหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงช้ามากดังนั้นการเปลี่ยนแปลงการบริโภคในระยะสั้นจึงขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงรายได้มากกว่า (ประพันธ์ เสวตนันท์ และไพศาล เล็กอุทัย, 2535: 151)

การออมในแง่ของบุคคล คือ ถ้าบุคคลมีการใช้จ่ายในการบริโภคน้อยกว่ารายได้ที่ได้รับ ส่วนที่เหลือจากการใช้จ่ายก็เป็นเงินเก็บออมไว้ ถ้าเป็นในแง่ของประเทศจะมีลักษณะเช่นเดียวกันคือ เงินออมของประเทศ ก็คือรายได้ประชาชาติที่เหลือจากการบริโภคของประเทศ

2.2.2 ทฤษฎีการบริโภคของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก

ตามทฤษฎีนี้กล่าวว่า ระดับการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคหรือการออมของประชาชนจะขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ยเป็นสำคัญ การเปลี่ยนแปลงของการบริโภคและการออมเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย เมื่ออัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น คนจะแบ่งรายได้ปัจจุบันไปออมมากขึ้นและเป้าหมายของผู้บริโภคทุกคน คือการได้อรรถประโยชน์สูงสุดจากทรัพยากรและรายได้ที่มีจำกัด ผู้บริโภคจึงต้องตัดสินใจว่าการบริโภคในปัจจุบันทั้งหมดกับการบริโภคส่วนหนึ่งแล้วเก็บออมไว้บริโภคในอนาคต ว่าอย่างไรจะให้อรรถประโยชน์มากกว่ากัน ซึ่งการตัดสินใจนั้นขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ยเป็นสำคัญ ถ้าอัตราดอกเบี้ยสูงผู้บริโภคจะเลื่อนการบริโภคบางส่วนไปในอนาคต โดยการออมมากขึ้น เพื่อหวังรายได้จากดอกเบี้ย ในทางตรงกันข้ามถ้าอัตราดอกเบี้ยต่ำ คนก็จะอมน้อยลง (เทคคัทคี ศรีสุรพล, 2535: 49-50)

2.2.3 ทฤษฎีรายได้เปรียบเทียบ

เป็นทฤษฎีตามแนวคิดของ ดิวเซนเบอร์รี่ (Duesenberry, Jame S.) เชื่อว่า ผู้บริโภคมีได้ค่านึงถึงรายได้สมบูรณ์ แต่กลับจะไปค่านึงรายได้เปรียบเทียบ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) พิจารณาตามกลุ่มคนในสังคม รายได้เปรียบเทียบคือรายได้ที่นำมาเปรียบเทียบกับรายได้ของกลุ่มบุคคลในสังคมเดียวกัน ผู้บริโภคจะทำการบริโภคในระดับใดมักจะคล้อยตามการบริโภคในกลุ่มสังคมที่ตนอยู่ เนื่องจากการพยายามที่จะรักษาระดับการบริโภคของตนเองให้ใกล้เคียงคนอื่นๆ ในสังคม ดังนั้นผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยของกลุ่มในสังคม ย่อมจะมีการอมน้อยกว่าเพราะต้องทำการบริโภคเป็นสัดส่วนสูงเมื่อเทียบกับรายได้ ส่วนบุคคลมีรายได้สูงกว่ารายได้เฉลี่ยในสังคมมักจะมีแนวโน้มเอียงในการบริโภคเฉลี่ยต่ำ เพราะระดับการบริโภคที่ใกล้เคียงกับคนอื่นๆ ในสังคมเป็นสัดส่วนที่ไม่สูงเมื่อเทียบกับรายได้ของตนเอง ดังนั้นผู้ที่มีรายได้สูงกว่ารายได้เฉลี่ยในสังคมย่อมจะมีการออมสูงนั่นเอง

2) พิจารณาตามระยะเวลา รายได้เปรียบเทียบก็คือ สัดส่วนของรายได้ปัจจุบันเปรียบเทียบกับรายได้ในอดีต ผู้บริโภคแต่ละคนจะมีความเคยชินกับการบริโภคในอดีต ดังนั้น ผู้บริโภคคนใดมีรายได้ปัจจุบันต่ำกว่ารายได้ในอดีต ความโน้มเอียงในการบริโภคเฉลี่ยหรือสัดส่วนของการบริโภคต่อรายได้ปัจจุบันจะมีค่าสูง สัดส่วนของการออมก็จะมีค่าต่ำลง เนื่องจากความต้องการพยายามรักษาระดับการบริโภคให้คงเดิม และถ้าผู้บริโภคคนใดมีรายได้ปัจจุบันสูงกว่ารายได้ในอดีต ความโน้มเอียงในการบริโภคเฉลี่ย หรือสัดส่วนของการบริโภคต่อรายได้ปัจจุบันจะมีค่าต่ำและการออมจะมีค่าสูง (ปราณี ทินกร, 2529: 15-18)

2.2.4 ทฤษฎีสम्मมติฐานวัฏจักรชีวิต

อัลเบิร์ต แอนโด (Albert Ando) และฟรังโก โมดิเกลียนี (Franco Modigliani) ได้มีบทบาทสำคัญในการตั้งสมมติฐานวัฏจักรชีวิตและสาระสำคัญของทฤษฎีนี้เน้นไปที่การบริโภคของคนว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่จะทำการบริโภคให้ได้รับความพอใจสูงสุด โดยนำเอารายได้ทั้งในปัจจุบันและในอนาคตมาคำนึงถึง หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การนำรายได้ตลอดชีวิตมากำหนดการบริโภคในขณะใดขณะหนึ่ง

ตามทฤษฎีกล่าวว่าผู้บริโภคจะมีแบบแผนของรายได้ตลอดชีพของเขา ในลักษณะที่ว่ารายได้จะต่ำมากในตอนต้นของชีวิตและค่อยๆ เพิ่มสูงขึ้นไปเรื่อย ๆ จะมีรายได้สูงสุดในตอนกลางของชีวิต หลังจากนั้นจะค่อย ๆ ลดลงไปอยู่ในระดับต่ำเกือบเท่าตอนต้นของชีวิต ในช่วงตอนปลายของชีวิต ที่เป็นเช่นนี้เพราะในช่วงเริ่มต้นมักจะมีประสบการณ์น้อยและในช่วงปลายประสิทธิภาพในการทำงานต่ำ รายได้จึงต่ำกว่าในช่วงกลางของชีวิตที่มีประสบการณ์ดีขึ้นและประสิทธิภาพการทำงานสูง แบบแผนของรายได้และการบริโภคตามแนวคิดนี้ ระยะต้นของชีวิต ผู้บริโภคจะต้องกู้ยืมเงินมาใช้จ่ายในการบริโภค ในระยะกลางของชีวิตเขาจะเริ่มออมเพื่อนำเงินไปใช้หนี้ตอนต้นชีวิต และเก็บออมไว้เมื่อปลายชีวิตด้วย พอช่วงปลายชีวิตรายได้น้อยลง แต่การบริโภคยังอยู่ในระดับสูง ระยะนี้เริ่มเอาเงินออกมามาใช้จ่ายจนกว่าจะสิ้นชีวิตไป (ประเจิดสินทรัพย์, 2526: 247-248)

2.2.5 ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน

ทฤษฎีนี้กล่าวว่าการเกิดพฤติกรรมหรือการกระทำใดๆ ของมนุษย์ ขึ้นอยู่กับความคาดหวังในรางวัลว่ากระทำแล้วจะได้รับผลประโยชน์ บุคคลต่างๆ จะมีความสัมพันธ์กันในลักษณะของการแลกเปลี่ยน ซึ่งจะต้องเกิดจากบุคคลอย่างน้อยที่สุด 2 คน ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของบุคคลหรือกลุ่มคนได้มาแลกเปลี่ยนทรัพยากรกัน โดยคำนึงถึงอัตราส่วนของรางวัลหรือผลได้ผลเสียที่บุคคลผู้แลกเปลี่ยนจะได้รับ โดยใช้ประสบการณ์ในอดีตเป็นตัวกำหนด และยิ่งบุคคลมีพฤติกรรมเพื่อให้ได้ผลประโยชน์ที่มีอยู่และผลประโยชน์หรือรางวัลนั้นมีอยู่มาก บุคคลก็ยังมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมดังกล่าวในสถานการณ์นั้นๆ มากขึ้น ซึ่งทฤษฎีนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้อธิบายถึงพฤติกรรมกรรมการออมของประชาชน ได้แก่ ดอกเบี้ย ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนที่ผู้ออมจะได้รับ และยิ่งผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการออมมีมากเท่าใด บุคคลก็จะยิ่งมีการออมมากขึ้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือการออมเป็นการแลกเปลี่ยนของบุคคลที่จะเลือกบริโภครายได้ในปัจจุบันหรือบริโภคในอนาคต (Homans, George อ้างถึงในงาน อดิวัฒน์สิทธิและคนอื่น ๆ 2532: 67)

2.2.6 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและการออม

ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการบริโภคที่สำคัญที่สุด คือ รายได้ โดยเฉพาะรายได้ที่ใช้จ่ายได้ (disposable income) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคและรายได้ เรียกว่าฟังก์ชันการบริโภค (consumption function) โดยมีสมมติฐานว่า ปัจจัยอื่นที่กำหนดการบริโภคอยู่คงที่ เขียนเป็นสมการได้ดังนี้ (สุรภัย์ บุญนาค, 2520: 59)

$$C = f(Y_d)$$

C คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค

Y_d คือ รายได้ที่ใช้จ่ายได้

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคและรายได้เป็นความสัมพันธ์โดยตรง คือ ถ้าหารายได้เพิ่มขึ้นการบริโภคก็จะเพิ่มขึ้น หารายได้ลดลงการบริโภคก็จะลดลง

โดยที่รายได้ที่ใช้จ่ายจริง เท่ากับค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและเงินออมสามารถเขียนเป็นสมการดังนี้

$$Y_d = C + S$$

ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับการบริโภคจึงมีผลให้การศึกษาการออมในทางอ้อม เมื่อการบริโภคเป็นฟังก์ชันของรายได้เช่นเดียวกัน เขียนเป็นสมการ ดังนี้

$$S = f(Y_d)$$

S คือ การออม

Y_d คือ รายได้ที่ใช้จ่ายได้

ความสัมพันธ์ระหว่างการออมและรายได้ก็เช่นเดียวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคและรายได้คือ ถ้ารายได้เพิ่มสูงขึ้นการออมก็จะเพิ่มขึ้นหารายได้ลดลงการออมก็จะลดลง

2.3 ประเภทพฤติกรรมกรรมการออม

วิไลลักษณ์ ไทยอุตสาห์ และวลัยภรณ์ อัคระนันท์ (2531: 33) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมการออมเป็น 2 ประเภท คือ การออมทรัพย์โดยสมัครใจ และการออมทรัพย์โดยไม่สมัครใจ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.3.1 การออมทรัพย์โดยสมัครใจ การออมทรัพย์โดยสมัครใจ ระดับการออมทรัพย์โดยสมัครใจ และอัตราส่วนของการออมทรัพย์โดยสมัครใจต่อรายได้ประชาชาติจะสูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและปัจจัยที่ไม่เกี่ยวข้องกับทางเศรษฐกิจ

1) *ปัจจัยทางเศรษฐกิจ* ที่มีอิทธิพลต่อการออมทรัพย์โดยสมัครใจ ได้แก่ ระดับรายได้ การกระจายรายได้ ระดับราคาสินค้า อัตราดอกเบี้ย อัตราภาษีอากร เป็นต้น ปัจจัยดังกล่าวข้างต้นส่วนใหญ่เป็นตัวกำหนดความสามารถในการออม

2) *ปัจจัยที่ไม่เกี่ยวข้องกับทางเศรษฐกิจ* ที่มีอิทธิพลต่อการออมทรัพย์โดยสมัครใจ ได้แก่ ทศนคติของสังคมเกี่ยวกับการสะสมทุน การใช้จ่ายและการออมทรัพย์ ระบบครอบครัว ปัจจัยทางด้านประชากร เป็นต้น ปัจจัยข้างต้นส่วนใหญ่เป็นตัวกำหนดความสมัครใจในการออมทรัพย์

ในสังคมใด ถ้าสมาชิกในสังคมเห็นประโยชน์ของการสะสมทุนทางวัตถุ เพื่อเพิ่มพูนฐานะทางเศรษฐกิจของตนให้สูงขึ้นกว่าเดิมในอนาคตแล้ว ก็จะกระตุ้นให้สมาชิกในสังคมนั้นทำการออมทรัพย์เพื่อการสะสมทุน หรือถ้าในสังคมใด สมาชิกในสังคมไม่นิยมการใช้จ่ายฟุ้งเฟ้อหรูหราฟุ่มเฟือย เห็นคุณค่าของเงิน มีนิสัยประหยัดมัธยัสถ์ การออมทรัพย์โดยสมัครใจของสังคมนั้น ย่อมจะสูงกว่าในกรณีที่สมาชิกในสังคมนิยมการใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่ายนอกจากนี้ประเพณีนิยมยังมีอิทธิพลต่อลักษณะของการออมทรัพย์ เช่น อาจมีผลทำให้การออมทรัพย์อยู่ในรูปของที่ดิน เครื่องประดับ ของมีค่าต่าง ๆ ไม่เห็นความสำคัญของการออมทรัพย์ในรูปอื่น ๆ ระบบครอบครัวที่อยู่รวมกันเป็นครอบครัวขยาย อาจไม่กระตุ้นให้บุคคลทำการออมทรัพย์ ทั้งนี้เพราะภายใต้ระบบครอบครัวดังกล่าว รายได้ที่บุคคลได้รับจะต้องไปแบ่งปันให้กับสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัวจึงไม่กระตุ้นให้บุคคลทำงานมากขึ้นเพื่อยกระดับรายได้ นอกจากนี้ ภายใต้ระบบครอบครัวดังกล่าว บุคคลยังไม่ได้รับการประกันอีกว่า ถ้ารายได้ของคนลดลงไปหรือไม่มีรายได้ บุคคลก็ยังได้รับการแบ่งปันรายได้จากสมาชิกคนอื่นในครอบครัวจึงทำให้บุคคลไม่เห็นความจำเป็นของการออมทรัพย์

ส่วนปัจจัยทางด้านประชากร ซึ่งได้แก่ ขนาดและอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากร การกระจายอายุของประชากร อายุยืนยาวของประชากรอิทธิพลในการกำหนดความสามารถในการออมทรัพย์ เราสามารถกล่าวได้ว่าถ้าครอบครัวเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ มีสมาชิกในครอบครัวหลายคน และอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนสมาชิกอยู่ระดับสูง และสมาชิกในครอบครัวอยู่ในวัยเด็กและวัยชราเป็นอัตราส่วนที่สูง ครอบครัวนั้นย่อมจำเป็นต้องใช้จ่ายรายได้ของตนไปในการอุปโภคบริโภคเป็นส่วนใหญ่ ความสามารถในการออมทรัพย์ย่อมอยู่ในระดับต่ำไปด้วย

ในการระดมเงินออมโดยสมัครใจจำเป็นต้องใช้มาตรการที่มีอิทธิพลต่อปัจจัยดังกล่าวมาตรการที่สามารถนำมาใช้ในการระดมเงินออมโดยสมัครใจ ได้แก่ พยายามยกระดับรายได้ให้สูงขึ้น ส่งเสริมให้มีการใช้เงินตราเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนในระบบเศรษฐกิจให้

มากขึ้นขยายและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสถาบันการเงินและสถาบันการออมทรัพย์ในรูปแบบต่าง ๆ ขยายและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับตลาดทุน กำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมพยายามเปลี่ยนแปลงค่านิยมของสังคมให้เห็นคุณค่าของการประหยัดและการออมทรัพย์ ส่งเสริมการวางแผนครอบครัว

การยกระดับรายได้ที่สูงขึ้นจะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการออมทรัพย์ การส่งเสริมการผลิตในภาคเกษตรกรรม ซึ่งเป็นภาคเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุด การปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร การจัดระบบชลประทานอย่างง่าย ๆ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ทุนมาก อาจมีผลทำให้ผลผลิตการเกษตรส่วนเกิน เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งก็หมายความว่ารายได้ของเกษตรกรเพิ่มขึ้น ทำให้เขาสามารถออมทรัพย์ได้มากขึ้น

การส่งเสริมให้ระบบเศรษฐกิจมีการใช้เงินตราเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนมากขึ้น กล่าวคือ ระบบเศรษฐกิจเปลี่ยนสภาพจากระบบผลิตเพื่อยังชีพเป็นระบบเศรษฐกิจที่แลกเปลี่ยนสิ่งของต่อสิ่งของ มาเป็นระบบเศรษฐกิจที่ผลิตเพื่อตลาดและใช้เงินตราเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน จะเป็นผลทำให้เปลี่ยนสภาพการออมทรัพย์ในรูปแบบสิ่งของ มาเป็นการออมทรัพย์ในรูปแบบของตัวเงิน เงินฝากธนาคารและสินทรัพย์ทางการเงิน การจัดตั้งสถาบันการเงิน เช่น ธนาคารออมสิน สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์การเกษตร และขยายในเขตชุมชนต่าง ๆ จะสามารถระดมเงินออมเล็ก ๆ น้อย ๆ ได้มาก การขยายและการแข่งขันกันระหว่างธนาคารพาณิชย์ในการหาเงินฝากธนาคารด้วยการให้บริการพิเศษต่าง ๆ กับลูกค้า ก็มีมีส่วนช่วยในการระดมเงินออมโดยสมัครใจส่งเสริมให้มีการจัดตั้งและการขยายสถาบันการเงินประเภทอื่น ๆ เช่น บริษัทประกันชีวิต บริษัทประกันภัย เป็นต้น ซึ่งสถาบันการเงินเหล่านี้มีส่วนช่วยระดมเงินออมเช่นเดียวกัน การพัฒนาตลาดทุนในระบบ ตลาดหลักทรัพย์ จะมีมีส่วนช่วยให้การระดมเงินออมเพื่อการลงทุนเป็นไปอย่างกว้างขวางประชาชนสามารถเลือกออมทรัพย์ในรูปแบบของใบหุ้น เช่น หุ้นสามัญ หุ้นบุริมสิทธิ หุ้นกู้ หรือตัวสัญญาใช้เงิน นอกเหนือไปจากการออมทรัพย์ในรูปแบบของเงินสด เงินฝากธนาคาร หรือทรัพย์สินที่มีตัวตน

2.3.2 การออมทรัพย์โดยไม่สมัครใจ

การออมทรัพย์ในภาคเอกชน นอกจากจะเกิดขึ้นเองจากการออมทรัพย์โดยสมัครใจของประชาชนแล้ว อีกส่วนหนึ่งยังเกิดขึ้นเนื่องจากรัฐบาลบังคับให้ประชาชนออมทรัพย์โดยวิธีการต่างๆ ได้แก่ นโยบายภาษีอากร นโยบายงบประมาณขาดดุลและการกระตุ้นให้เกิดเงินเพื่อ เราจึงกล่าวได้ว่า เงินออมส่วนนี้เป็นการออมที่เกิดขึ้น โดยไม่สมัครใจ

2.4 เหตุผลของการออม

การตัดสินใจที่จะออมเงินของครอบครัวนั้นมีเหตุผลหลายประการ โดยแต่ละคน อาจจะมีเหตุผลแตกต่างกันออกไป แต่โดยรวมแล้ว การตัดสินใจที่จะออมก็มักประกอบไปด้วย เหตุผลดังนี้ (วิไลลักษณ์ ไทยอุดมทรัพย์ และ วลัยภรณ์ อัคระนันท์ 2531: 33-35)

2.4.1 เพื่อใช้จ่ายในยามชรา เป็นเหตุผลประการสำคัญการเก็บออมของคนทั่ว ๆ ไป ซึ่งรู้ว่าในยามชราที่รายได้จากการทำมาหาเลี้ยงชีพจะต้องลดลง หรืออาจจะหมดไปเลยก็ได้ จึงจำเป็นที่จะต้องเก็บออมไว้ในขณะที่ตนเองยังมีรายได้ในระดับที่จะยอมรับได้

2.4.2 เพื่อใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน ยามฉุกเฉินที่เกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันมาก่อนซึ่ง จำเป็นจะต้องมีการเก็บออมไว้เช่นกัน

2.4.3 เพื่อใช้จ่ายสำหรับการศึกษา การเก็บออมไว้เพื่อศึกษานั้น อาจเป็น การศึกษาสำหรับตนเองหรือสำหรับบุตรหลานก็ได้ โดยที่ผู้ที่วางแผนชีวิตที่ดีจะต้องพยายาม เพิ่มพูนความรู้ความสามารถด้วยการพยายามให้มีการศึกษาสูงขึ้น ทั้งของตนเองและบุตรหลาน ดังนั้นการเก็บออมไว้เพื่อเหตุผลนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็นมิใช่น้อย

2.4.4 เพื่อไว้ใช้จ่ายในการซื้อที่อยู่อาศัย ที่อยู่อาศัยเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่จำเป็นแก่ การดำรงชีวิต สำหรับผู้ที่ยังไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง เมื่อใดที่มีรายได้เหลือจากการบริโภคนั้น จำเป็นผู้นั้นจะต้องเก็บออมไว้เพื่อเหตุผลนี้อย่างแน่นอน

2.4.5 เพื่อซื้อเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ ผู้มีอาชีพที่จำเป็นต้องอาศัย อุปกรณ์บางอย่างในการประกอบอาชีพ เช่น ชาวไร่ ชาวนา ฯลฯ มักพยายามทำการเก็บออมรายได้ ส่วนหนึ่งไว้ซื้ออุปกรณ์ที่จำเป็นแก่อาชีพดังกล่าว เพราะอุปกรณ์เหล่านั้นจะทำให้การประกอบ อาชีพของตนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.4.6 เพื่อไว้ใช้จ่ายในการซื้อสินค้าถาวร สินค้าถาวรในปัจจุบันเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกในการครองชีพ เช่น สิ่งอำนวยความสะดวกในบ้าน รถยนต์ เครื่องเสียง ฯลฯ ซึ่งบุคคล ทั่วไปมักปรารถนาจะมีไว้เพื่อความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต ดังนั้น การเก็บออมเพื่อเหตุผลนี้ มักเกิดขึ้นอยู่เสมอๆ

2.4.7 เพื่อให้ได้มาสำหรับหลักประกันบางอย่าง หลักประกันบางอย่างในที่นี้ ได้แก่ การประกันชีวิต ประกันภัย ประกันอุบัติเหตุ ฯลฯ ซึ่งถ้าบุคคลใดประสบพิบัติ โดยไม่คาด ฝันในกรณีต่าง ๆ ดังกล่าว หลักประกันเหล่านั้นจะช่วยบรรเทาความเดือดร้อนได้ ฉะนั้น การออม ในรูปของการส่งเบี้ยประกันเพื่อให้ได้หลักประกันบางอย่างจึงมีอยู่เสมอ

2.4.8 เพื่อหาผลประโยชน์ ผลประโยชน์ที่นี้คือผลตอบแทนที่จะได้จากการออม เช่น ดอกเบี้ย เงินปันผล ส่วนลด ฯลฯ นั้นเอง ดังนั้น กล่าวอย่างง่าย ๆ ได้ว่า เหตุผลในการออม

ตามเป้าหมายนี้ก็คือ ความต้องการผลประโยชน์จากการเก็บออมนั่นเอง และโดยทั่ว ๆ ไปผู้มีรายได้อาจสูงถึงระดับหนึ่งจะสามารถทำการออมเพื่อวัตถุประสงค์นี้ได้

2.4.9 เพื่อจัดตั้งธุรกิจ อาจเป็นเหตุผลอีกประการหนึ่งในการเก็บออมของครัวเรือนก็ได้เพราะเชื่อว่าการประกอบธุรกิจจะทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น เมื่อผู้ใดมีฐานะจะประกอบธุรกิจได้ก็ย่อมพยายามที่จะกระทำ โดยปัจจัยที่สำคัญในการประกอบธุรกิจเงินก็คือเงินทุน ดังนั้นการออมจึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะได้เงินทุนมาประกอบทางธุรกิจสมดังความตั้งใจ

2.4.10 เพื่อใช้จ่ายในการซื้อเครื่องประดับ อาจเป็นเหตุผลในการออมอย่างหนึ่งของผู้มีรสนิยมในการประดับประดาเครื่องแต่งการ โดยถ้าเมื่อใดที่อยู่ในฐานะจะออมได้ผู้มีรสนิยมดังกล่าวจะออมไว้เพื่อการนี้โดยเฉพาะที่เดียว

2.4.11 เพื่อใช้จ่ายในกิจกรรมทางด้านสังคม ในระบบสังคมไทย ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับกิจกรรมทางสังคม เช่น การให้ของขวัญวันเกิด แต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ ฯลฯ มักเกิดขึ้นอยู่เสมอและไม่ได้คาดคะเนมาก่อน ผู้ที่วางแผนการใช้จ่ายงบประมาณในครอบครัวอย่างดี จึงมักกันเงินส่วนหนึ่งไว้เพื่อกิจกรรมนี้ เงินส่วนนี้ก็คือเงินออมนั่นเอง

2.4.12 เพื่อเก็บไว้เป็นมรดกของบุตรหลาน ถือว่าเป็นค่านิยมของสังคมไทย บิดามารดา และปู่ย่า ตายาย มักจะมีมรดกไว้ให้ลูกหลานในอนาคต เพราะค่านิยมดังกล่าวนี้จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้มีความสามารถจะออมได้ เก็บออมไว้เป็นมรดกของลูกหลาน

2.4.13 เพื่อใช้จ่ายในกิจกรรมอื่น ๆ เช่น ออมไว้เพื่อใช้จ่ายในการสมรส เพื่อท่องเที่ยว เพื่อทำบุญ ฯลฯ เหล่านี้เป็นเหตุผลที่ทำให้เกิดการออมขึ้นได้ทั้งสิ้น

2.5 รูปแบบการออม

จากคำจำกัดความของคำว่า “การออม” มิได้หมายความแต่เฉพาะรายได้ที่เป็นตัวเงินซึ่งเป็นส่วนเหลือจากค่าใช้จ่าย ในการบริโภคเท่านั้น แต่รายได้ส่วนที่เหลือนั้นอาจเก็บออมในรูปแบบของทรัพย์สินต่าง ๆ ได้ ซึ่งจำแนกตามกองบัญชีรายได้ประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รูปแบบของการออมเงินมีหลายประเภทดังนี้ (วิไลลักษณ์ ไทยอุตสาห์ และวลัยภรณ์ อัดตะนันท์, 2531: 36-39)

2.5.1 การออมในรูปทรัพย์สินถาวร เป็นการออมโดยการนำรายได้ที่เหลือจากการบริโภคไปใช้จ่ายโดยการซื้อทรัพย์สินถาวรมาถือไว้ โดยเป้าหมายในการถือทรัพย์สินถาวรดังกล่าวอาจจะแตกต่างกันไป บ้างก็ถือไว้เพราะความจำเป็น บ้างก็ถือไว้เป็นหลักประกันในอนาคต บ้างก็ถือไว้เพื่อป้องกันการลดค่าเงิน ฯลฯ สำหรับชนิดของทรัพย์สินถาวรที่ครัวเรือนนิยมถือไว้ ได้แก่

1) ที่ดิน ซึ่งครัวเรือนส่วนใหญ่ถือไว้เป็นทรัพย์สินอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยคาดว่ามูลค่าของทรัพย์สินนี้จะเพิ่มขึ้นในอนาคตและจะเพิ่มเป็นหลักประกัน ความมั่นคงของครัวเรือนด้วย

2) อาคารและสิ่งก่อสร้างเพื่ออยู่อาศัย เป็นลักษณะการออมอย่างหนึ่งซึ่งครัวเรือนทั่ว ๆ ไปมักจะกระทำกัน กล่าวคือ เมื่อมีรายได้เกินกว่ารายจ่ายเพื่อการบริโภคก็จะนำรายได้ส่วนที่เหลือไปซื้อที่อยู่อาศัย โดยอาจจะซื้อเต็มราคาหรือผ่อนชำระก็ได้ ขึ้นอยู่กับว่าผู้ออมจะมีเงินออมมากน้อยเท่าใด

3) ทรัพย์สินประเภททุนที่ใช้ในการผลิต การซื้อทรัพย์สินประเภททุน (Capital Goods) เช่น เครื่องจักร เครื่องมือต่างๆ สำหรับการผลิตนั้น อาจถือได้ว่าเป็นการออมอย่างหนึ่ง เพราะรายได้ส่วนที่เหลือจากการบริโภค เมื่อนำมาซื้อทรัพย์สินดังกล่าวไว้เท่ากับเป็นการออมไว้ประเภทหนึ่งเช่นกัน

4) การเพิ่มขึ้นของสินค้ำคงเหลือ อาจจัดได้ว่าเป็นการออมเช่นกันเนื่องจากจำนวนของสินค้ำคงเหลือก็คือส่วนหนึ่งของรายได้ที่ไม่ได้ใช้จ่ายนั่นเอง

5) การซื้อโลหะมีค่าและอัญมณี ทั้งนี้มูลค่าของการออมในรูปของทรัพย์สินถาวรจะต้องหักค่าเสื่อมราคาออกด้วย

2.5.2 การออมในรูปทรัพย์สินทางการเงิน อีกรูปแบบหนึ่งของการออมก็คือ การถือไว้เป็นทรัพย์สินทางการเงิน (Financial Assets) โดยเหตุผลของการออมไว้ในรูปทรัพย์สินทางการเงินก็แตกต่างกันออกไป เช่น สภาพคล่องสูง เพราะเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่ายให้ผลตอบแทนความเสี่ยงน้อย ฯลฯ ซึ่งการออมในลักษณะนี้อาจกระทำได้หลายวิธีคือ

1) การออมในรูปทรัพย์สินทางการเงินในระบบ หมายถึง การออมโดยการถือทรัพย์สินทางการเงินที่สร้างขึ้นภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายคุ้มครองอยู่ รูปแบบของการออมประเภทนี้ได้แก่

(1) เงินสดในมือ

(2) เงินฝากที่สถาบันการเงินต่าง ๆ เช่นเงินฝากธนาคารพาณิชย์ ธนาคารออมสิน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สหกรณ์ออมทรัพย์ ฯลฯ

(3) การซื้อหลักทรัพย์ทางการเงินต่างๆ ทั้งของรัฐบาลและเอกชน เช่น ตั๋วแลกเงิน ตั๋วสัญญาใช้เงิน ตั๋วการค้า พันธบัตร หุ้นกู้ หุ้นสามัญ สลากออมสิน ฯลฯ

(4) การให้กู้ยืม ซึ่งมีสัญญาเงินกู้ถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

(5) เบี้ยประกันตามกรมธรรม์ประกันชีวิตและกองทุนเลี้ยงชีพของ
หน่วยงานต่างๆ

(6) อื่น ๆ เงินค่าหุ้นสมาชิกสหกรณ์ เงินค่าสมาชิกฌาปนกิจสงเคราะห์
2) การออมในรูปทรัพย์สินทางการเงินนอกระบบ ซึ่งหมายถึงการถือ
ทรัพย์สินทางการเงินที่ไม่อยู่ในขอบเขตของกฎหมาย ซึ่งกฎหมายจะคุ้มครองไปถึงได้ยาก การออม
ในรูปนี้ได้แก่

(1) การเล่นแชร์
(2) การให้กู้ยืมเป็นการส่วนตัวโดยไม่มีสัญญากู้ยืม
3) อื่น ๆ เช่นการลดลงของหนี้สินของครัวเรือนอาจถือเป็นการออมได้อีก
รูปแบบหนึ่ง โดยผู้ออมจะนำเงินออมไปจ่ายชำระหนี้สินนั้นเอง นอกจากนี้รายจ่ายเพื่อการซ่อมแซม
รักษาทรัพย์สินก็น่าจะถือว่าเป็นรูปแบบการออมอย่างหนึ่ง เพราะค่าซ่อมแซมดังกล่าวจะต้องนำมา
จากส่วนหนึ่งของการออม

2.6 ปัจจัยที่กำหนดการออม

วิไลลักษณ์ ไทยอุดมสำห และ วลัยภรณ์ อัดตะนันท์ (2531: 39-44) ได้จำแนก
ปัจจัยที่กำหนดการออมออกเป็น 2 ปัจจัย คือ

2.6.1 ปัจจัยในทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย

1) รายได้ รายได้กำหนดการออมนั้นมีอยู่หลายรูปแบบ อาทิ
(1) ระดับรายได้ หมายถึง ขนาดหรือปริมาณของรายได้ที่มีผลกระทบต่อ
การออมในทิศทางเดียวกัน นั่นคือ การออมจะเพิ่มขึ้นเมื่อระดับรายได้ดังต่อไปนี้ เพิ่มขึ้น
ก รายได้ระยะสั้น หรือรายได้ปัจจุบัน เกิดขึ้นในระยะเดียวกัน
การออม

ข รายได้ระยะยาว อาจอยู่ในรูปรายได้ตลอดอายุขัยรายได้
เปรียบเทียบกับกลุ่มในสังคมรายได้ในอดีต รายได้ถาวร (อาจจะหมายถึงรายได้สูงสุดในระยะก่อน
ก็ได้) รายได้ที่เป็นตัวเงินรายได้ชั่วคราว และรายได้ซึ่งสามารถใช้จ่ายได้จริงหลังหักภาษี

(2) รายได้ต่อหน่วย ได้แก่ รายได้ต่อหัวและรายได้สุทธิที่แท้จริงต่อหัว
รายได้ดังกล่าวนี้ก็จะมผลกระทบต่อการออมในทิศทางเดียวกัน

(3) แหล่งรายได้ คือ รายได้เป็นค่าจ้าง เป็นเดือน เป็นกำไรและเป็น
ผลตอบแทนจากทรัพย์สิน ซึ่งกำหนดการออมในทิศทางที่แปรเปลี่ยนไปตามรายได้ดังกล่าว

2) *ทรัพย์สิน* เป็นปัจจัยที่สำคัญชนิดหนึ่งในการกำหนดขนาดการออมโดยบุคคลหรือระบบเศรษฐกิจที่มีประมาณการสะสมทรัพย์สินไว้สูงจะมีความสามารถในการออมสูงตามไปด้วย โดยทรัพย์สินที่จะกำหนดการอมนั้นมีหลายรูปแบบ อาทิ

- (1) ทรัพย์สินสุทธิทั้งหมด
- (2) ทรัพย์สินสภาพคล่อง
- (3) ทรัพย์สินสภาพคล่องต่อหัว
- (4) ทรัพย์สินสภาพคล่องต่อรายได้

3) *ลักษณะการกระจายรายได้ในกลุ่มชน* มีผลต่อการออมเช่นกัน กล่าวคือ กล่าวคือ ผู้ที่มีรายได้สูงขึ้นย่อมจะมีการออมสูงขึ้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการกระจายรายได้ก็ย่อมจะมีการออมเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะของการกระจายรายได้

4) *ปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจ* ได้มีการศึกษาจนสามารถสรุปได้ว่า ปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อขนาดของการออมได้ด้วย นั่นคือเมื่อปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ปริมาณการออมก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน

5) *อัตราดอกเบี้ยและผลตอบแทน* เป็นปัจจัยที่เชื่อกันว่าเป็นตัวแปรที่มีผลต่อการออม โดยเฉพาะการออมที่สถาบันการเงินต่าง ๆ นั้นพบว่า เมื่ออัตราดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นปริมาณการออมจะเพิ่มขึ้น ดังนั้น อัตราดอกเบี้ยหลายประเภทจะเป็นตัวแปรในการกำหนดการออมในสถาบันการเงิน เช่น อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำที่ธนาคารพาณิชย์ อัตราดอกเบี้ยของตัวสัญญาใช้เงินที่บริษัทเงินทุน ส่วนอัตราผลตอบแทนจากหลักทรัพย์ก็มีอิทธิพลต่อการออมในลักษณะที่คล้ายคลึงกับอัตราดอกเบี้ย นั่นคือ เมื่ออัตราผลตอบแทน เช่น อัตราผลตอบแทนพันธบัตรรัฐบาล อัตราผลตอบแทนจากหุ้นประเภทต่าง ๆ สูงขึ้น การออมเป็นหลักทรัพย์ดังกล่าวจะเพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตาม แนวคิดข้างต้น ได้มีการถูกโต้แย้ง ไปอีกลักษณะหนึ่ง กล่าวคือ บางครั้งอัตราดอกเบี้ยและอัตราผลตอบแทนสูงขึ้น การออมกลับลดลงก็มี ทั้งนี้ เพราะเป้าหมายการออมที่วางไว้ได้มาถึงเร็วขึ้นเมื่อรายได้ในรูปดอกเบี้ยและอัตราผลตอบแทนสูงขึ้นการบริโภคจะเพิ่มขึ้น โดยที่การออมจะลดลง

6) *ระดับราคาหรือภาวะเงินเฟ้อ* มีความสำคัญต่อปริมาณการออมเช่นกัน ทั้งนี้เพราะการที่ระดับราคาสินค้าเพิ่มขึ้น จะทำให้ประชาชนต้องใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเพื่อรักษาระดับบริโภคของตนเองไว้ จึงเป็นผลให้การออมลดลง สำหรับระดับราคาที่มีอิทธิพลต่อการออม ได้แก่

- (1) ระดับราคาสินค้าทั่วไป
- (2) ระดับราคาสินค้าประเภทอาหาร

(3) การคาดคะเนระดับราคาหรือภาวะเงินเฟ้อในอนาคตถ้ามีการคาดว่า จะเกิดขึ้นแล้ว การบริโภคเพื่อหนีภาวะเงินเฟ้อในอนาคตจะเพิ่มขึ้นจนทำให้การออมต้องลดลง

7) การบริโภค อาจกล่าวได้ว่าเป็นปัจจัยโดยตรงที่กำหนดการออมเพราะถ้า บริโภคเพิ่มขึ้น การออมจะลดลง สำหรับการบริโภคที่มีอิทธิพลต่อการออมได้ก็คือ

(1) การบริโภคปัจจุบัน

(2) การบริโภคในอดีต อาจมีผลต่อการออมในปัจจุบันได้เพราะรายได้ ที่เหลือจากการบริโภคในอดีตจะกลายเป็นการออมในปัจจุบัน

(3) การบริโภคที่แท้จริงต่อหัว

8) ภาษี อาจมีอิทธิพลต่อการออมได้ เพราะการที่ภาษีเพิ่มขึ้นรายได้ที่ สามารถใช้จ่ายได้จริงของประชาชนจะลดน้อยลงการออมจึงลดลงตามไปด้วย และภาษีที่มีอิทธิพล โดยตรงต่อการออมคือ

(1) ภาษีทางตรง

(2) ภาษีดอกเบี้ยและเงินปันผล

9) จำนวนสาขาของสถาบันการออม เชื่อว่าจะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการ ออมเช่นกัน เพราะการเพิ่มขึ้นของจำนวนสาขาของสถาบันการออมจะทำให้ประชาชนมีโอกาสที่ จะออมได้ง่ายขึ้นเนื่องจากสะดวก และประหยัดในการออมจะมากขึ้น

10) จำนวนประชากร ถือว่ามีอิทธิพลต่อการออมโดยส่วนรวมในระบบ เศรษฐกิจได้ ทั้งนี้เพราะถ้าจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นย่อมทำให้การบริโภคเพิ่มขึ้น และการออมรวม ก็ลดลง

2.6.2 ปัจจัยทางสังคม ถูกยอมรับว่ามีอิทธิพลต่อการออมไม่น้อยไปกว่าปัจจัย ทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการออมของครัวเรือนนั้นจะมีปัจจัยในทางสังคมเป็นตัวแปรที่กำหนดตัว หนึ่งโดยปัจจัยทางสังคม ที่เชื่อกันว่ามีอิทธิพลต่อการออม ก็คือ

1) จำนวนผู้มีเงินได้ในครัวเรือน จะเป็นตัวกำหนดว่าครัวเรือนจะออมได้ หรือไม่ ถ้าจำนวนผู้มีเงินได้ในครอบครัวสูง โอกาสที่จะออมก็จะเป็นไปได้มากกว่าครอบครัวที่มี จำนวนผู้มีเงินได้น้อย

2) เป้าหมายการออม ผู้ออมที่มีเป้าหมายในการออมมักจะมีแนวโน้มที่ จะมีปริมาณการออมสูงกว่าผู้ที่ไม่มีความหมายการออม

3) รสนิยมในการบริโภค จะมีอิทธิพลต่อการออมอยู่มาก เนื่องจากถ้า บริโภคมากก็จะออมน้อย

4) อายุ จะมีอิทธิพลต่อการออมตามทฤษฎีการบริโภคตามช่วงอายุขัยนั้น

คือ ผู้มีอายุในวัยกลางคน จะมีการออมสูงกว่าในวัยต้นและวัยบั้นปลายของชีวิต

5) การศึกษา เชื่อว่าจะมีผลต่อการออม โดยทั่วไปผู้มีการศึกษาสูงจะออมมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อยกว่า ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากผู้ที่มีการศึกษาสูงมักจะมีรายได้สูงกว่าหรือ มิฉะนั้นก็เข้าใจในความสำคัญของการออมมากกว่า

6) อาชีพ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลกระทบต่อการออม เพราะนอกจากความต่างกันของอาชีพจะทำให้เกิดความต่างกันในเรื่องของรายได้แล้ว ลักษณะของอาชีพบางอาชีพก็ จำเป็นจะต้องมีการออมไปในตัว

7) ขนาดของครัวเรือน จะมีผลต่อการออม โดยครัวเรือนขนาดใหญ่ที่ จำนวนสมาชิกในการดูแลมากการออมก็จะน้อย

8) กรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดิน เป็นสาเหตุหนึ่งที่กระทบต่อการออมเพราะผู้ที่มีสิทธิ์ในบ้านและที่ดินเรียบร้อยแล้ว ย่อมอยู่ในฐานะที่จะเก็บออมได้ดีกว่าผู้ที่ยังเป็นหนี้เกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

9) สภาพภูมิศาสตร์และเขตที่อยู่อาศัย เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการออม ที่ตั้งสถานประกอบการออม เพราะความสะดวกจะมีผลต่อการออม ฉะนั้นแหล่งที่อยู่อาศัยสะดวกต่อการไปยังแหล่งออม การออมก็อาจเพิ่มขึ้นได้

10) ความพร้อมของสถานประกอบการ ที่ให้ความสะดวกทั้งระบบการออม และการติดต่องานจะเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการออม

11) การโฆษณาและสิ่งจูงใจ เป็นผลให้ผู้ออมตื่นตัวและมีความต้องการที่จะออมมากขึ้นตามแรงโฆษณาและสิ่งจูงใจ

2.7 รูปแบบสถาบันการออม

สถาบันที่ดั่งขึ้นมาเพื่อการออมนั้นมีหลายรูปแบบและมักจะเป็นรูปแบบสากล คือ ในแต่ละประเทศ จะมีรูปแบบของสถาบันการออมที่คล้ายคลึงกันในรายงานนี้จึงยกตัวอย่างของสถาบันการออมในประเทศไทยเป็นตัวแทนของการอธิบาย โดยรูปแบบของสถาบันการออมที่อยู่ภายใต้ระเบียบกฎหมายเท่าที่รู้จักก็คือ (วิไลลักษณ์ ไทยอุดมสำห์ และ วลัยภรณ์ อัดตะนันท์ 2531: 44-47)

2.7.1 ธนาคารพาณิชย์ เป็นสถาบันการออมที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการยกระดับเงินออมในระบบเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่ธนาคารพาณิชย์จะมีเอกชนเป็นเจ้าของ มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่มีลักษณะเป็นรัฐวิสาหกิจ สำหรับการออมที่ธนาคารพาณิชย์นั้นจะอยู่ในรูปของการฝากเงินประเภทของการฝากมี 3 ลักษณะ คือ

1) *ฝากออมทรัพย์* เป็นการรับฝากเงินที่เปิดโอกาสให้ผู้ออมสามารถเก็บสะสมทรัพย์ได้ทีละเล็กทีละน้อย คือ จะฝากเป็นจำนวนเท่าใดก็ได้ และก็สามารถถอนคืนได้ตลอดเวลาทำการของธนาคาร จะเป็นจำนวนเท่าใดก็ได้ การฝากดังกล่าวจะมีสมุดคู่ฝากเป็นหลักฐานของการฝากเงิน และมีผลตอบแทนที่ในรูปของดอกเบี้ยเงินฝาก

2) *ฝากประจำ* เป็นการรับฝากเงินโดยมีระยะเวลาในการฝากกำหนดไว้คือ 3 เดือน 6 เดือน 1 ปี 2 ปี โดยผู้ฝากจะถอนเงินคืนได้ต่อเมื่อครบระยะเวลาดังกล่าวจึงจะได้รับดอกเบี้ย และดอกเบี้ยที่ได้รับจะแตกต่างกันออกไปตามระยะเวลาที่กำหนด นอกจากนี้การถอนก็ต้องถอนออกทั้งจำนวนที่ฝากแต่ละครั้ง สำหรับหลักฐานการฝากเงินก็มีสมุดคู่ฝากเป็นหลักฐานเช่นกัน

3) *ฝากโดยมีใบรับฝาก* เป็นการรับฝากเงินจำนวนมาก คือ รับฝากครั้งแรกต้องไม่ต่ำกว่า 100,000 บาท โดยมีระยะเวลาในการถอนกำหนดไว้ การฝากเงินประเภทนี้จะมีใบรับฝากเป็นหลักฐานการฝากเงินและใบรับฝากดังกล่าวสามารถซื้อขายเปลี่ยนมือได้ ส่วนผลตอบแทนอยู่ในรูปดอกเบี้ย

2.7.2 *ธนาคารออมสิน* เป็นธนาคารของรัฐบาลจัดตั้งขึ้น โดยกฎหมายพิเศษซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการส่งเสริมให้เกิดการออมในหมู่ประชาชน โดยธนาคารมีวิธีระดมเงินออมดังนี้

1) *รับฝาก* ได้แก่ รับฝากออมทรัพย์ รับฝากประจำ และรับฝากเงินออมเพื่อสงเคราะห์ชีวิตและครอบครัววิธีการรับฝากและการให้ผลตอบแทนก็เหมือนกับวิธีการของธนาคารพาณิชย์

2) *พันธบัตรออมสินและสลากออมสิน* เป็นหลักทรัพย์ทางการเงินที่ธนาคารออกเพื่อจำหน่ายให้แก่ประชาชน จึงมีลักษณะเป็นการออมอย่างหนึ่ง เมื่อครบกำหนดอายุหลักทรัพย์ก็นำไปไถ่ถอนคืนได้ และในแต่ละปีก็จะได้ผลตอบแทนในรูปดอกเบี้ยตามจำนวนเงินต้นที่ซื้อพันธบัตรหรือสลากออมสินไว้ สำหรับสลากออมสินก็ยังมีผลตอบแทนเป็นสิ่งล่อใจก็คือการถูกรางวัลสลากออมสิน

2.7.3 *บริษัทเงินทุน* เป็นสถาบันการออมอีกแห่งหนึ่ง ระดมเงินออมโดยออกหลักทรัพย์ที่มีชื่อว่า “ตั๋วสัญญาใช้เงิน” จำหน่ายโดยทั่วไป โดยในตั๋วนี้จะกำหนดอายุและอัตราดอกเบี้ยของตั๋วไว้แน่นอน

2.7.4 *สหกรณ์* เป็นสถาบันการออมที่จัดตั้งขึ้นโดยคณะบุคคลซึ่งรวมกันดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม โดยช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการออมและช่วยเหลือทางด้านการให้เงินกู้แก่สมาชิก การออมกระทำโดยให้สหกรณ์จะเรียกเก็บค่าหุ้น พร้อมให้เงินปันผลเป็นค่าตอบแทนจากการออม ส่วนการออมอีกรูปหนึ่งก็คือการฝากเงินไว้ที่สหกรณ์โดยสหกรณ์ให้ดอกเบี้ยเป็นค่าตอบแทนการออม

2.7.5 บริษัทประกันชีวิต เป็นสถาบันการออมอีกแหล่งหนึ่งที่มีสิทธิพิเศษเป็นสิ่งที่ล่อใจคือผู้ที่ทำประกันชีวิตกับบริษัทประกันจะต้องจ่ายเบี้ยประกันเป็นรายเดือน ซึ่งเท่ากับเป็นการสะสมทรัพย์ไปในตัว เมื่อครบกำหนดที่ทำประกันจะได้รับเงินคืนคืนพร้อมดอกเบี้ยก่อนข้างต่ำจำนวนหนึ่ง โดยในระหว่างที่ยังอยู่ในสัญญาประกัน ถ้าผู้ทำประกันเสียชีวิต ผู้รับผลประโยชน์ตามกรมธรรม์ก็จะได้รับเงินก้อนจำนวนหนึ่งตามสัญญาผูกพัน

2.7.6 ธนาคารอาคารสงเคราะห์ เป็นสถาบันที่รับฝากเงินจากประชาชนทั่วไป ในลักษณะต่างๆ ไปและลักษณะพิเศษ รับฝากทั่วไป ก็คือ ฝากประจำและฝากออมทรัพย์ ส่วนฝากลักษณะพิเศษ ก็คือ ฝากสะสมทรัพย์เพื่อซื้อที่อยู่อาศัยจึงถือได้ว่าธนาคารอาคารสงเคราะห์เป็นสถาบันการออมแห่งหนึ่งสำหรับประชาชน โดยมีดอกเบี้ยเป็นสิ่งจูงใจสำหรับการออมเช่นกัน

2.7.7 ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มีลักษณะเป็นรัฐวิสาหกิจ จัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือเกี่ยวกับเงินทุนแก่กิจการด้านการเกษตรในขณะเดียวกันก็รับฝากเงินจากประชาชนเพื่อนำไปใช้ในวัตถุประสงค์ข้างต้น ประเภทของเงินฝาก ได้แก่ ฝากออมทรัพย์ ฝากประจำ และฝากตามส่วนเงินกู้ ผลตอบแทนจากการฝากเงินจะอยู่ในรูปดอกเบี้ยเหมือนสถาบันการออมอื่นๆ

2.7.8 กองทุนบำเหน็จบำนาญ เป็นสถาบันการออมประเภทหนึ่งที่ตั้งในหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง เพื่อเป็นสวัสดิการสำหรับสงเคราะห์เจ้าหน้าที่และพนักงานในหน่วยงานนั้นหลักจากเกษียณอายุการทำงาน โดยในระหว่างอายุการทำงานเจ้าหน้าที่และพนักงานผู้เป็นสมาชิกจะต้องส่งรายได้สมทบกองทุนอย่างสม่ำเสมอ เมื่อเกษียณอายุแล้วรายได้นั้นจะกลับมาเป็นของสมาชิกผู้นั้น ผลตอบแทนที่ได้จากการออมลักษณะนี้ก็คือ ดอกเบี้ย

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้มีผู้ทำการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการออม ดังพอยกตัวอย่างดังนี้

ศศิธร ชนะภัย (2546: 54) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการออมและการกู้ยืมของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดน จำกัด วัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมและวัตถุประสงค์ของการออมและการกู้ยืมของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดน จำกัด 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมกรรมการออมและการกู้ยืมของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดน จำกัด โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบหลาย

ขั้นตอน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่า Chi-square การทดสอบสมมติฐานได้กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการออมเพื่อเก็บเงินออมไว้ใช้จ่ายยามฉุกเฉิน เช่น เจ็บป่วย หรือ ชรา เพื่อต้องการออมทรัพย์จากการสะสมค่าหุ้นรายเดือน เพื่อการศึกษาของตนเองหรือผู้อยู่ในอุปการะ วัตถุประสงค์ในการกั๊ยมีนั้นสมาชิกส่วนใหญ่กั๊ยมีเพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน รองลงมาได้แก่เพื่อการศึกษาของตนเอง บุตร เพื่อชำระหนี้ จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศ, ระดับการศึกษา, รายได้รวมของครอบครัว และรายจ่ายรวมของครอบครัวไม่มีผลต่อพฤติกรรมการออมและพฤติกรรมการกั๊ยมี อายุไม่มีผลต่อพฤติกรรมการออม แต่มีผลต่อพฤติกรรมการกั๊ยมีของสมาชิก สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตะเวนชายแดน จำกัด

เสาวลักษณ์ ชรรณทิปกุล (2539: 29) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรลูกค้า ธ.ก.ส. วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่กำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรลูกค้า ธ.ก.ส. โดยปัจจัยเหล่านั้น ประกอบด้วย รายได้ ทรัพย์สินสุทธิ อายุของหัวหน้าครัวเรือน ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน จำนวนผู้พึ่งพิงในครัวเรือน ตลอดจนปัจจัยทางด้านแรงจูงใจในการออมของครัวเรือน ได้แก่ จุดมุ่งหมายในการออมเพื่อการเก็บไว้ใช้ในยามเจ็บป่วย ชรา หรือยามฉุกเฉิน และ การออมเพื่อการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือน หรือเพื่อการลงทุนในการประกอบอาชีพ นอกจากนี้ยังได้ศึกษาถึงวัตถุประสงค์ในการออม รูปแบบการออมของครัวเรือนและพฤติกรรมการฝากเงินกับสถาบันการเงินของครัวเรือน

จากการศึกษา พบว่า พฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรลูกค้า ธ.ก.ส. ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 จังหวัด คือ จังหวัดบุรีรัมย์และจังหวัดร้อยเอ็ด ในรอบระยะเวลา 1 ปี การออมของครัวเรือนกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ ครัวเรือนเกษตรลูกค้า ธ.ก.ส. ทั้งหมด ครัวเรือนแยกตามอาชีพ แบ่งเป็น ครัวเรือนชาวนา ครัวเรือนชาวนาและชาวไร่ ครัวเรือนที่ทำไร่อ้อย และครัวเรือนที่ทำไร่มันสำปะหลัง ครัวเรือนแยกตามจังหวัด แบ่งเป็นครัวเรือนเกษตรกรในจังหวัดบุรีรัมย์และจังหวัดร้อยเอ็ด ครัวเรือนเกษตรกรแยกตามรายได้ โดยใช้เกษตรกรในจังหวัดบุรีรัมย์และจังหวัดร้อยเอ็ด ครัวเรือนเกษตรกรแยกตามรายได้ โดยใช้รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน เป็นเกณฑ์ในการแบ่งครัวเรือน ในลักษณะตัวแปรหุ่นเป็น 2 กลุ่ม คือ ครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยและครัวเรือนที่มีรายได้สูงกว่ารายได้เฉลี่ย และครัวเรือนเกษตรกรแยกตามอายุหัวหน้าครัวเรือนซึ่งแบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ ครัวเรือนที่ หัวหน้าครัวเรือนมีอายุในช่วง 21-40 ปี 41-50 ปี 51-60 ปี และ 61 ปีขึ้นไป

จากการศึกษา พบว่า ลูกค้าเงินฝากของ ธ.ก.ส. มีความรู้เกี่ยวกับ ธ.ก.ส. ในเกณฑ์ดี มีวัตถุประสงค์ในการออมเพื่อเก็บไว้ใช้จ่ายยามจำเป็น เจ็บป่วย หรือชรา เหตุผลที่ฝากเงินกับ

ธ.ก.ส. เพราะต้องการใช้สิทธิและบริการพิเศษสำหรับผู้ฝากเงิน และมีความเห็นว่าบริการต่าง ๆ ของ ธ.ก.ส. คืออยู่แล้ว ส่วนกลุ่มที่ไม่ใช่ลูกค้าเงินฝากของ ธ.ก.ส. ไม่ค่อยมีความรู้เกี่ยวกับ ธ.ก.ส. มีวัตถุประสงค์ในการออมเพื่อเก็บไว้ใช้จ่ายยามจำเป็น เจ็บป่วย หรือชรา เหตุผลที่ฝากเงินกับสถาบันการเงินเพราะได้ผลตอบแทนน่าพอใจ เหตุผลที่ไม่ฝากเงินกับ ธ.ก.ส. เพราะคิดว่า ธ.ก.ส. ให้บริการเฉพาะเกษตรกรเท่านั้น และสิ่งที่ ธ.ก.ส. ควรปรับปรุงคือ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ ข่าวสารของ ธ.ก.ส.

การวิเคราะห์โดยสมการถดถอยเชิงซ้อน พบว่า ปัจจัยที่กำหนดการออมที่มีนัยสำคัญจากการวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิ คือ รายได้ และจำนวนผู้อยู่ในอุปการะ ส่วนการวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ คือ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากของ ธ.ก.ส. จำนวนสาขาของ ธ.ก.ส. ดัชนีราคาผู้บริโภค รายได้ในปีปัจจุบัน รายได้ในอดีต และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์

ดารณี สว่างรุ่งรัมย์ (2542: 40) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกับอัตราการออมกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของพนักงานรัฐวิสาหกิจ : กรณีศึกษา บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) วัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาประวัติความเป็นมาของภาพรวมของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพในประเทศไทยตั้งแต่ปี เพื่อการศึกษาประวัติความเป็นมาของภาพรวมของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ.2527 ถึง พ.ศ.2542 โดยเปรียบเทียบกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพพนักงานบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ในช่วง พ.ศ.2537 ถึง พ.ศ.2543 และได้ศึกษาถึงปัจจัยที่กำหนดอัตราการออมของพนักงานบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) จำนวน 400 คน เพื่อนำข้อมูลแจกแจงความถี่เป็นค่าร้อยละ และใช้ค่าสถิติไคสแควร์ในการทดสอบความสัมพันธ์ของระดับอัตราการออมกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของพนักงานกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านสังคม

ผลการศึกษา พบว่า กองทุนสำรองเลี้ยงชีพพนักงานบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกองทุนด้วยการส่งเสริมพนักงานให้เพิ่มอัตราการออมกับกองทุนให้มากขึ้น ในส่วนของการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ พบว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ สิทธิประโยชน์ที่ได้รับจากกองทุน และปัจจัยทางสังคม ได้แก่ อายุ จำนวนปีที่ทำงาน ตำแหน่ง สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกองทุน และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน มีผลต่ออัตราการออมกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของพนักงาน ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05 และจากการสำรวจ พบว่า พนักงานร้อยละ 61.4 หักเงินสะสมเข้ากองทุนอยู่ในระดับต่ำคือร้อยละ 2 ถึง 4 ของเงินเดือนค่าจ้าง แนวทางสำคัญในการสร้างแรงจูงใจให้พนักงานเพิ่มอัตราการออม ได้แก่ การส่งเสริมให้พนักงานมีความรู้ความ

เข้าใจเกี่ยวกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพมากขึ้น ตลอดจนเพิ่มเติมข้อมูลข่าวสารให้ทราบถึง
ผลตอบแทนที่ชัดเจนที่พนักงานพึงจะได้รับจากกองทุน

พิชชาภัทร์ เขม้นเขตวิทย์ (2549: 45) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการออมของ
สมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน) วัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษา
ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน) 2) เพื่อ
ศึกษาพฤติกรรมกรรมการออมของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารทหารไทย จำกัด
(มหาชน) 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมกรรมการออมของสมาชิก
สหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน) โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บ
รวบรวมข้อมูลแบบหลายขั้นตอน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้
ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่า Chi-square การทดสอบสมมติฐานได้กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
0.05

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอัตราเงินเดือนอยู่ระหว่าง
10,000 – 20,000 บาท ร้อยละ 29.7 ส่วนใหญ่ออมโดยการฝากธนาคารพาณิชย์ และฝากไว้ที่ธนาคาร
ออมสิน ร้อยละ 82.6 ด้วยการออมในรูปแบบเงินฝากประเภทออมทรัพย์ ผลการทดสอบสมมติฐาน
พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการออมของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ธนาคารทหาร
ไทย จำกัด (มหาชน) มี อายุ สถานะภาพสมรส ระดับตำแหน่ง และอัตราเงินเดือน ส่วนปัจจัยส่วน
บุคคลที่เป็น เพศ และระดับการศึกษา ไม่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการออม ของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์
ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน)

วัลลพ ปินตา (2545: 45) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมและปัจจัยที่มี
ผลต่อการออมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรจอมทอง จำกัด อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
วัตถุประสงค์ 1) ศึกษาลักษณะส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจ และสังคมสมาชิกสหกรณ์การเกษตร
จอมทอง จำกัด 2) ศึกษาปัญหาที่มีผลต่อปริมาณเงินออมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรจอมทอง
จำกัด 3) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการออมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรจอมทอง จำกัด โดย
ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล และใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและสมการถดถอยพหุคูณ
ในการวิเคราะห์

การศึกษาพบว่า สมาชิกที่ออมมีอายุเฉลี่ย 40 ปี มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 5
คน มีระยะเวลาเป็นสมาชิกเฉลี่ย 4 ปี มีรายได้ภาคเกษตรเฉลี่ย 85,469.72 บาท มีรายได้นอกภาค
เกษตรเฉลี่ย 41,433.33 บาท มีรายจ่ายในภาคเกษตรเฉลี่ย 56327.29 บาท มีรายจ่ายนอกภาคเกษตรเฉลี่ย
105,299.43 บาท มีหนี้สินเฉลี่ย 32,291.66 บาท และมีทรัพย์สินเฉลี่ย 205,936.90 บาท

การศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการออมของสมาชิก ได้แก่ รายได้ภาคเกษตร รายได้
นอกภาคเกษตร รายจ่ายนอกภาคเกษตร และหนี้สิน มีผลต่อการออม โดยมีผลต่อการออม 49.00
เปอร์เซ็นต์ ส่วนที่เหลืออีก 51.00 เปอร์เซ็นต์ เป็นผลมาจากตัวแปรอื่นที่ไม่ได้นำมากำหนดใน
สมการ ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการออมของสมาชิก ได้แก่ ระยะเวลาเป็นสมาชิกรายได้ในภาค

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการออมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด จังหวัดกาฬสินธุ์” เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ มีวิธีดำเนินการศึกษา ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ คือ สมาชิกสหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีการออมกับสหกรณ์ ณ ปีบัญชีสิ้นสุด 31 มีนาคม 2551 จำนวน 1,128 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ใช้วิธีการหาขนาดตัวอย่างตามสูตรการหาขนาดตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ของ Taro Yamane โดยใช้สูตรคำนวณหาขนาดตัวอย่างจากประชากรซึ่งเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด ที่มีการออมเงินกับสหกรณ์ ณ ปีบัญชีสิ้นสุด 31 มีนาคม 2551 โดยสามารถคำนวณ ได้ดังนี้ คือ

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

$$\text{เมื่อ } n = \text{จำนวนของตัวอย่าง}$$

$$N = \text{จำนวนประชากร}$$

$$e = \text{ค่าความคลาดเคลื่อนที่ผู้ศึกษายอมรับได้}$$

$$\begin{aligned} \text{เมื่อแทนค่าสูตร } n &= \frac{1,128}{1 + 1,128 (0.05)^2} \\ &= 295.29 \end{aligned}$$

เพื่อความสะดวกในการประมวลผลและป้องกันการผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้นจากกระบวนการเก็บแบบสอบถามผู้ศึกษาจึงเพิ่มขนาดตัวอย่างเป็น 300 ตัวอย่าง

สหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด มีแผนดำเนินงานในเขตอำเภอห้วยผึ้งประกอบไปด้วย 4 ตำบล จำนวน 39 กลุ่ม ในแต่ละตำบลมีจำนวนกลุ่มและจำนวนสมาชิกไม่เท่ากันเพื่อให้ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างกระจายไปตามเขตพื้นที่ เพื่อหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมต่อจำนวนประชากรในแต่ละหน่วย โดยเทียบน้ำหนักของความถี่ในแต่ละกลุ่มโดยใช้สูตรของ Nagtalon (อ้างในนำชัย ทนุผล, 2531) ดังนี้

$$\text{สูตร } n1 = \frac{nN1}{N}$$

เมื่อ $N =$ ขนาดของประชากรทั้งหมด

$n =$ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

$N1 =$ จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม

$n1 =$ จำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม

เมื่อกำหนดตามสูตรดังกล่าวปรากฏว่าได้สัดส่วนของจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างตามตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงตัวแทนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด แยกเป็นรายตำบล

ตำบล	จำนวนกลุ่ม (กลุ่ม)	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวนสมาชิกที่สุ่มเลือก ตัวอย่าง (คน)
นิคมห้วยผึ้ง	11	448	118
หนองอิบุตร	6	175	47
คำบง	12	319	85
ไค่นุ่น	10	186	50
รวม	39	1,128	300

เมื่อได้จำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่มแล้วทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยวิธีจับสลากจากบัญชีรายชื่อในแต่ละกลุ่มตามจำนวนที่ต้องการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าอิสระ

2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้พัฒนาแบบสอบถามจากการทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิด เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด ที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของสมาชิก ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และ ระยะเวลาการเข้าเป็นสมาชิก

ตอนที่ 2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจของสมาชิก ได้แก่ ขนาดพื้นที่ถือครอง รายได้ในรอบปีที่ผ่านมา รายจ่ายในรอบปีที่ผ่านมา มูลค่าทรัพย์สิน และหนี้สินที่สมาชิกมีกับสหกรณ์

ตอนที่ 3 พฤติกรรมการออมของสมาชิก ได้แก่ ประเภทเงินออม ลักษณะการออม จำนวนเงินออมต่อครั้ง สาเหตุการออม และวัตถุประสงค์การออม

2.2 การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการ ดังนี้

2.2.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่จะศึกษา จากเอกสาร ผลงานการวิจัยเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบเนื้อหา

2.2.2 ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสอบถาม จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และปรับปรุงจากแบบสอบถามที่มีลักษณะใกล้เคียง

2.2.3 นำแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาให้คำแนะนำเกี่ยวกับความตรงของเนื้อหา (Content Validity)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 20 มกราคม 2552 ถึง วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2552 ซึ่งผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามและรายชื่อของกลุ่มตัวอย่าง ไปขอความร่วมมือกับประธานกลุ่มในแต่ละกลุ่มจำนวน 39 กลุ่ม ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกสหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด ที่มีเงินออมกับสหกรณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการศึกษา ได้นำข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งหมดมาประมวลผลเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงสถิติ โดยนำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์และทำการลงรหัสตามที่กำหนดไว้และวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และแปลผลตามวัตถุประสงค์

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของสมาชิก ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และ ระยะเวลาการเข้าเป็นสมาชิก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจของสมาชิก ได้แก่ ขนาดพื้นที่ถือครอง รายได้ในรอบปีที่ผ่านมา รายจ่ายในรอบปีที่ผ่านมา มูลค่าทรัพย์สิน และหนี้สินที่สมาชิกมีกับสหกรณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ค่าร้อยละ

ตอนที่ 3 พฤติกรรมการออมของสมาชิก ได้แก่ ประเภทเงินออม ลักษณะการออม จำนวนเงินออมต่อครั้ง สาเหตุการออม และวัตถุประสงค์การออม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ค่าร้อยละ

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ กับลักษณะการออมของสมาชิก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าไคสแควร์ (Chi-square) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การเสนอผลการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการออมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และพฤติกรรมการออมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด

ส่วนที่ 2 ความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจกับลักษณะการออมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด

ส่วนที่ i ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และพฤติกรรมการออม

1.1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของสมาชิก

จากการเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา สถานะภาพสมรส และจำนวนสมาชิกในครอบครัว ระยะเวลาการเป็นสมาชิก โดยเสนอผลการศึกษาดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของสมาชิก

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	194	64.7
หญิง	106	35.3
รวม	300	100.0
อายุ		
ต่ำกว่า 35 ปี	45	15.0
36 – 50 ปี	105	35.0
มากกว่า 51 ปี	150	50.0
รวม	300	100.0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การศึกษา		
ประถมศึกษา	245	81.7
มัธยมศึกษา	39	13.0
อุดมศึกษา	16	5.3
รวม	300	100.0
สถานะ		
โสด	13	4.3
สมรส	269	89.7
หย่าร้าง/หม้าย	18	6.0
รวม	300	100.0
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
ต่ำกว่า 3 คน	40	13.3
4 - 6 คน	116	38.7
มากกว่า 7 คน	144	48.0
รวม	300	100.0
ระยะเวลาเป็นสมาชิก		
ต่ำกว่า 10 ปี	98	32.7
11 - 20 ปี	113	37.6
21 ปีขึ้นไป	89	29.7
รวม	300	100.0

เพศ

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 64.7 เป็นเพศหญิง จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 35.3

อายุ

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 51 ปีขึ้นไป จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมา อยู่ในช่วง 36 – 50 ปี จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 ส่วนช่วงอายุต่ำกว่า 35 ปี เป็นจำนวนที่มีน้อยที่สุด จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0

การศึกษา

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 245 คน คิดเป็นร้อยละ 81.7 รองลงมามีระดับการศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0 ส่วนระดับการศึกษาอุดมศึกษาเป็นจำนวนที่มีน้อยที่สุด จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 5.3

สถานะภาพสมรส

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานะภาพสมรส จำนวน 269 คน คิดเป็นร้อยละ 89.7 รองลงมามีสถานะภาพหย่าร้าง/หม้าย จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 ส่วนสถานะภาพโสดเป็นจำนวนที่มีน้อยที่สุด จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3

จำนวนสมาชิกในครอบครัว

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากกว่า 7 คนขึ้นไป จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 48.0 รองลงมามีจำนวนสมาชิกในครอบครัวช่วงระหว่าง 4 – 6 คน จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 38.7 ส่วนจำนวนสมาชิกต่ำกว่า 3 คนเป็นจำนวนที่มีน้อยที่สุด จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3

ระยะเวลาเป็นสมาชิก

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลาเป็นสมาชิกช่วงระหว่าง 11 – 20 ปี จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 37.6 รองลงมามีระยะเวลาเป็นสมาชิกต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 32.7 และระยะเวลาเป็นสมาชิกมากกว่า 21 ปีขึ้นไปเป็นจำนวนที่มีน้อยที่สุด จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 29.7

1.2 ข้อมูลปัจจัยทางเศรษฐกิจของสมาชิก

จากการเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางเศรษฐกิจซึ่งประกอบด้วย ขนาดพื้นที่ถือครอง รายได้ในรอบปีที่ผ่านมา รายจ่ายในรอบปีที่ผ่านมา มูลค่าทรัพย์สิน และหนี้สินที่คงเหลือกับสหกรณ์ โดยเสนอผลการศึกษาดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจของสมาชิก

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ขนาดพื้นที่ถือครอง		
ต่ำกว่า 10 ไร่	107	35.7
11 - 20 ไร่	116	38.7
21 ไร่ขึ้นไป	77	25.6
รวม	300	100.0
รายได้ในรอบปีที่ผ่านมา		
ต่ำกว่า 25,000 บาทต่อปี	80	26.7
25,001 - 35,000 บาทต่อปี	76	25.3
35,001 - 45,000 บาทต่อปี	75	25.0
45,001 บาทต่อปีขึ้นไป	69	23.0
รวม	300	100.0
รายจ่ายในรอบปีที่ผ่านมา		
ต่ำกว่า 25,000 บาทต่อปี	83	27.7
25,001 - 35,000 บาทต่อปี	86	28.7
35,001 - 45,000 บาทต่อปี	68	22.3
45,001 บาทต่อปีขึ้นไป	63	21.0
รวม	300	100.0
มูลค่าทรัพย์สิน		
ต่ำกว่า 200,000 บาท	105	35.0
200,001 - 400,000 บาท	85	28.3
400,001 บาทขึ้นไป	110	36.7
รวม	300	100.0

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จำนวนเงินกู้คงเหลือกับสหกรณ์		
ต่ำกว่า 30,000 บาท	106	35.4
30,001 - 60,000 บาท	97	32.3
60,001 บาทขึ้นไป	97	32.3
รวม	300	100.0

ขนาดพื้นที่ถือครอง

จากตารางที่ 4.2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีขนาดพื้นที่ถือครองช่วงระหว่าง 11 – 20 ไร่ จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 38.7 รองลงมา มีขนาดพื้นที่ถือครองต่ำกว่า 10 ไร่ จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 35.7 และขนาดพื้นที่ถือครองมากกว่า 21 ไร่ขึ้นไปเป็นจำนวนที่มีน้อยที่สุด จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 25.6

รายได้ในรอบปีที่ผ่านมา

จากตารางที่ 4.2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ในรอบปีที่ผ่านมาต่ำกว่า 25,000 บาทต่อปี จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 26.7 รองลงมา มีรายได้ช่วงระหว่าง 25,001–35,000 บาทต่อปี จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 25.3 มีรายได้ช่วง 35,001–55,000 บาทต่อปี จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 ส่วนรายได้มากกว่า 45,001 บาทต่อปีเป็นจำนวนน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 23.0

รายจ่ายในรอบปีที่ผ่านมา

จากตารางที่ 4.2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายจ่ายในรอบปีที่ผ่านมาช่วงระหว่าง 25,001- 35,000 บาทต่อปีขึ้นไป จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 28.7 รองลงมา มีรายจ่ายในรอบปีที่ผ่านมาต่ำกว่า 25,000 บาทต่อปี จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 27.7 มีรายจ่ายช่วงระหว่าง 35,001-45,000 บาทต่อปี จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 22.6 ส่วนรายจ่ายมากกว่า 45,001 บาทต่อปีเป็นจำนวนน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 21.0

มูลค่าทรัพย์สิน

จากตารางที่ 4.2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีมูลค่าทรัพย์สินมากกว่า 400,001 บาท ขึ้นไป จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 36.7 รองลงมามีมูลค่าทรัพย์สินต่ำกว่า 200,000 บาท จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 และมีมูลค่าทรัพย์สินช่วง 200,001 – 400,000 บาท เป็นจำนวนที่มีน้อยที่สุด จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 28.3

จำนวนเงินกู้คงเหลือกับสหกรณ์

จากตารางที่ 4.2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนเงินกู้คงเหลือกับสหกรณ์ต่ำกว่า 30,000 บาท จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 35.4 รองลงมามีจำนวนเงินกู้คงเหลือกับสหกรณ์ช่วง 30,001 – 60,000 บาท และมากกว่า 60,001 บาท ขึ้นไปจำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 32.3

1.3 ข้อมูลพฤติกรรมการออมของสมาชิก

จากการเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการออมซึ่งประกอบด้วย ประเภทเงินฝาก ลักษณะการฝากเงิน จำนวนเงินที่ฝาก เหตุผลที่ฝากเงิน กับสหกรณ์ วัตถุประสงค์ที่ฝากเงิน โดยเสนอผลการศึกษาตามตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 พฤติกรรมการออมของสมาชิก

พฤติกรรมการออม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประเภทเงินฝาก		
เงินฝากออมทรัพย์	207	69.0
เงินฝากสัจจะออมทรัพย์	12	4.0
ฝากทั้ง 2 ประเภท	81	27.0
รวม	300	100.0
ลักษณะการฝากเงิน		
ฝากทุกเดือน	63	21.0
ไม่ฝากทุกเดือน	237	79.0
รวม	300	100.0

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

พฤติกรรมการออม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จำนวนเงินที่ฝากต่อครั้ง		
ต่ำกว่า 4,000 บาท	104	34.7
4,001 - 8,000 บาท	156	52.0
8,001 บาทขึ้นไป	40	13.3
รวม	300	100.0
สาเหตุที่ฝากกับสหกรณ์*		
การบริการสะดวก	202	1
อัตราดอกเบี้ยสูงกว่าธนาคารพาณิชย์	175	2
ความมั่นคงของสถาบัน	159	3
เพื่อใช้สิทธิในการกู้ยืม	89	4
อื่นๆ	0	5
* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ		
วัตถุประสงค์ที่ฝากเงิน*		
เพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพ	229	1
เพื่อใช้จ่ายยามชรา หรือ ยามฉุกเฉิน เช่น เจ็บป่วย	199	2
เพื่อสร้างอนาคตที่ด้านการเงินให้กับครอบครัว	118	3
เพื่อเป็นหลักประกันในการกู้เงิน	80	4
อื่นๆ	0	5
* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ		

ประเภทเงินฝาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีเงินฝากกับสหกรณ์ เป็นประเภทเงินฝากออมทรัพย์ จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 69.0 รองลงมาฝากทั้ง 2 ประเภท จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 27.0 ส่วนประเภทสัจจะออมทรัพย์ จำนวน 12 คน เป็นจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.0

ลักษณะการฝากเงิน

จากตารางที่ 4.3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีลักษณะการฝากเงินเงินกับสหกรณ์ ไม่ฝากทุกเดือน จำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 79.0 ฝากเป็นประจำทุกเดือน จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 21.0 ของกลุ่มตัวอย่าง

จำนวนเงินที่ฝากต่อครั้ง

จากตารางที่ 4.3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนเงินที่ฝากต่อครั้งช่วงระหว่าง 4,001 – 8,000 บาท จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 52.0 รองลงมาจำนวนเงินที่ฝากต่อครั้งต่ำกว่า 4,000 บาท จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 34.7 ส่วนจำนวนเงินฝากต่อครั้งมากกว่า 8,001 บาท เป็นขึ้นไปจำนวนน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 13.3

สาเหตุที่ฝากเงินกับสหกรณ์

จากตารางที่ 4.3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีสาเหตุที่ฝากเงินกับสหกรณ์ ส่วนใหญ่ เนื่องจาก การบริการสะดวก จำนวน 202 คน รองลงมาเนื่องจากอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าธนาคารพาณิชย์ จำนวน 175 คน ความมั่นคงของสถาบัน จำนวน 175 คน ส่วนเพื่อใช้สิทธิในการกู้ยืม จำนวน 89 คน

วัตถุประสงค์ในการฝากเงิน

จากตารางที่ 4.3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีวัตถุประสงค์ในการฝากเงิน เพื่อเป็นทุน ในการประกอบอาชีพ จำนวน 229 คน รองลงมาเพื่อใช้จ่ายในยามชราหรือฉุกเฉิน จำนวน 199 คน เพื่อสร้างอนาคตที่มั่นคงทางการเงินให้กับครอบครัว จำนวน 118 คน ส่วนเพื่อใช้เป็นหลักประกัน เงินกู้ จำนวน 80 คน

ส่วนที่ 2 ความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ กับลักษณะการออม

2.1 ความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล กับลักษณะการออมของสมาชิก

ตารางที่ 4.4 ความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลกับลักษณะการออมของสมาชิก

ปัจจัยส่วนบุคคล	ลักษณะการออม		รวม
	ฝากทุกเดือน	ไม่ฝากทุกเดือน	
เพศ			
ชาย	37 (19.1)	157 (80.9)	194 (100.0)
หญิง	26 (24.5)	80 (75.5)	106 (100.0)
$\chi^2 = 1.230$ $df = 1$ $p = 0.267$			
รวม	63 (21.0)	237 (79.0)	300 (100.0)
อายุ			
ต่ำกว่า 35 ปี	8 (17.8)	37 (82.2)	45 (100.0)
36 – 50 ปี	24 (22.9)	81 (77.1)	105 (100.0)
มากกว่า 51 ปี	31 (20.7)	119 (79.3)	150 (100.0)
$\chi^2 = 0.510$ $df = 2$ $p = 0.775$			
รวม	63 (21.0)	237 (79.0)	300 (100.0)

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	ลักษณะการออม		รวม
	ฝากทุกเดือน	ไม่ฝากทุกเดือน	
การศึกษา			
ประถมศึกษา	52 (21.2)	193 (78.8)	245 (100.0)
มัธยมศึกษา	9 (23.1)	30 (76.9)	39 (100.0)
อุดมศึกษา	2 (12.5)	14 (87.5)	16 (100.0)
$\chi^2 = 0.806$ $df = 2$ $p = 0.668$			
รวม	63 (21.0)	237 (79.0)	300 (100.0)
สถานะ			
โสด	2 (15.4)	11 (84.6)	13 (100.0)
สมรส	55 (20.4)	214 (79.6)	269 (100.0)
หม้าย/หย่าร้าง	6 (33.3)	12 (66.7)	18 (100.0)
$\chi^2 = 1.947$ $df = 2$ $p = 0.378$			
รวม	63 (21.0)	237 (79.0)	300 (100.0)

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	ลักษณะการออม		รวม
	ฝากทุกเดือน	ไม่ฝากทุกเดือน	
จำนวนสมาชิกในครอบครัว			
ต่ำกว่า 3 คน	4 (10.0)	36 (90.0)	40 (100.0)
4 - 6 คน	19 (16.4)	97 (83.6)	116 (100.0)
มากกว่า 7 คน	40 (27.8)	104 (72.2)	144 (100.0)
$\chi^2 = 8.398$ $df=2$ $p = 0.015$			
รวม	63 (21.0)	237 (79.0)	300 (100.0)
ระยะเวลาเป็นสมาชิก			
ต่ำกว่า 10 ปี	13 (13.3)	85 (86.7)	98 (100.0)
11 - 20 ปี	19 (16.8)	94 (83.2)	113 (100.0)
21 ปีขึ้นไป	31 (34.8)	58 (65.2)	89 (100.0)
$\chi^2 = 14.991$ $df=2$ $p = 0.001$			
รวม	63 (21.0)	237 (79.0)	300 (100.0)

เพศ

จากตารางที่ 4.4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเพศชายจะฝากเงินไม่สม่ำเสมอทุกเดือน จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 80.9 ในส่วนเพศหญิงจะฝากเงินไม่สม่ำเสมอทุกเดือน จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 75.5 ผลทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ กับลักษณะการออมด้วยค่าสถิติ Chi-Square ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า การทดสอบค่า χ^2 เท่ากับ 1.230 เมื่อนำค่าที่คำนวณได้เปรียบเทียบกับค่า χ^2 จากตารางซึ่งมีค่าเท่ากับ 3.841 (เมื่อ $\alpha = .05$, $df = 1$) ซึ่งพบว่าค่าที่คำนวณได้มีค่าน้อยกว่าค่าวิกฤติ แสดงว่า เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะการออม

อายุ

จากตารางที่ 4.4 พบว่ากลุ่มตัวอย่างไม่ว่าจะอายุมากหรือน้อยจะไม่ฝากเงินสม่ำเสมอทุกเดือนจำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 79.0 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ผู้มีอายุมากกว่า 51 ปี ฝากเงินสม่ำเสมอ จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 20.7 และไม่ฝากเงินสม่ำเสมอ จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 79.3 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง อายุ กับ ลักษณะการออม ด้วยค่าสถิติ Chi-Square ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า การทดสอบค่า χ^2 เท่ากับ 0.510 เมื่อนำค่าที่คำนวณได้เปรียบเทียบกับค่า χ^2 จากตารางซึ่งมีค่าเท่ากับ 5.991 (เมื่อ $\alpha = .05$, $df = 2$) ซึ่งพบว่าค่าที่คำนวณได้มีค่าน้อยกว่าค่าวิกฤติ แสดงว่า อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะการออม

การศึกษา

จากตารางที่ 4.4 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทุกระดับการศึกษาฝากเงินไม่สม่ำเสมอทุกเดือน โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 78.8 ไม่ฝากเงินสม่ำเสมอทุกเดือน ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง การศึกษา กับลักษณะการออม ด้วยค่าสถิติ Chi-Square ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า การทดสอบค่า χ^2 เท่ากับ 0.806 เมื่อนำค่าที่คำนวณได้เปรียบเทียบกับค่า χ^2 จากตารางซึ่งมีค่าเท่ากับ 5.991 (เมื่อ $\alpha = .05$, $df = 2$) ซึ่งพบว่าค่าที่คำนวณได้มีค่าน้อยกว่าค่าวิกฤติ แสดงว่า การศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะการออม

สถานะภาพสมรส

จากตารางที่ 4.4 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานะภาพสมรส ฝากเงินไม่สม่ำเสมอทุกเดือน จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 79.6 และฝากเงินสม่ำเสมอทุกเดือน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 20.4 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง สถานะภาพสมรส กับลักษณะการออม ด้วยค่าสถิติ Chi-Square ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า การทดสอบค่า χ^2 เท่ากับ 1.947 เมื่อนำค่าที่คำนวณได้เปรียบเทียบกับค่า χ^2 จากตารางซึ่งมีค่าเท่ากับ 5.991 (เมื่อ $\alpha = .05$, $df = 2$) ซึ่งพบว่า

ค่าที่คำนวณได้มีค่าน้อยกว่าค่าวิกฤติ แสดงว่า สถานะภาพสมรส ไม่มีความสัมพันธ์กับ ลักษณะการออม

จำนวนสมาชิกในครอบครัว

จากตารางที่ 4.4 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ฝากเงินสม่ำเสมอทุกเดือนมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากกว่า 7 คน จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 27.8 และฝากไม่สม่ำเสมอทุกเดือน จำนวน 104 คนคิดเป็นร้อยละ 72.2 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง จำนวนสมาชิกในครอบครัว กับ ลักษณะการออมด้วยค่าสถิติ Chi-Square ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า การทดสอบค่า χ^2 เท่ากับ 8.398 เมื่อนำค่าที่คำนวณได้เปรียบเทียบกับค่า χ^2 จากตารางซึ่งมีค่าเท่ากับ 5.991 (เมื่อ $\alpha = .05$, $df = 2$) ซึ่งพบว่าค่าที่คำนวณได้มีค่ามากกว่าค่าวิกฤติ แสดงว่าจำนวนสมาชิกในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับลักษณะการออม

ระยะเวลาเป็นสมาชิก

จากตารางที่ 4.4 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ไม่ฝากเงินสม่ำเสมอ มีระยะเวลาเป็นสมาชิกช่วงระหว่าง 11 – 20 ปี จำนวน 94 คนคิดเป็นร้อยละ 83.2 ในขณะที่เดียวกันกลุ่มผู้มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกมากกว่า 21 ปี ฝากเงินสม่ำเสมอทุกเดือน จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 16.8 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง ระยะเวลาเป็นสมาชิก กับลักษณะการออมด้วยค่าสถิติ Chi-Square ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า การทดสอบค่า χ^2 เท่ากับ 14.991 เมื่อนำค่าที่คำนวณได้เปรียบเทียบกับค่า χ^2 จากตารางซึ่งมีค่าเท่ากับ 5.991 (เมื่อ $\alpha = .05$, $df = 2$) ซึ่งพบว่าค่าที่คำนวณได้มีค่ามากกว่าค่าวิกฤติ แสดงว่าระยะเวลาเป็นสมาชิก มีความสัมพันธ์กับลักษณะการออม

2.2 ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจกับลักษณะการออมของสมาชิก

ตารางที่ 4.5 ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจกับลักษณะการออมของสมาชิก

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ	ลักษณะการออม		รวม
	ฝากทุกเดือน	ไม่ฝากทุกเดือน	
จำนวนสมาชิกในครอบครัว			
ต่ำกว่า 3 คน	4 (10.0)	36 (90.0)	40 (100.0)
4 - 6 คน	19 (16.4)	97 (83.6)	116 (100.0)
มากกว่า 7 คน	40 (27.8)	104 (72.2)	144 (100.0)
$\chi^2 = 8.398$ $df=2$ $p = 0.015$			
รวม	63 (21.0)	237 (79.0)	300 (100.0)
ระยะเวลาเป็นสมาชิก			
ต่ำกว่า 10 ปี	13 (13.3)	85 (86.7)	98 (100.0)
11 - 20 ปี	19 (16.8)	94 (83.2)	113 (100.0)
21 ปีขึ้นไป	31 (34.8)	58 (65.2)	89 (100.0)
$\chi^2 = 14.991$ $df=2$ $p = 0.001$			
รวม	63 (21.0)	237 (79.0)	300 (100.0)

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ	ลักษณะการออม		รวม
	ฝากทุกเดือน	ไม่ฝากทุกเดือน	
ขนาดพื้นที่ที่ถือครอง			
ต่ำกว่า 10 ไร่	17 (15.9)	90 (84.1)	107 (100.0)
11 - 20 ไร่	20 (17.2)	96 (82.6)	116 (100.0)
21 ไร่ขึ้นไป	26 (33.8)	51 (66.2)	77 (100.0)
$\chi^2 = 10.238$ $df=2$ $p = 0.006$			
รวม	63 (21.0)	237 (79.0)	300 (100.0)
รายได้			
ต่ำกว่า 25,000 บาท	9 (11.3)	71 (88.8)	80 (100.0)
25,001 – 35,000 บาท	13 (17.1)	63 (82.9)	76 (100.0)
35,001 – 45,000 บาท	17 (22.7)	58 (77.3)	75 (100.0)
45,001 บาทขึ้นไป	24 (34.8)	45 (65.2)	69 (100.0)
$\chi^2 = 13.305$ $df=3$ $p = 0.004$			
รวม	63 (21.0)	237 (79.0)	300 (100.0)

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ	ลักษณะการออม		รวม
	ฝากทุกเดือน	ไม่ฝากทุกเดือน	
รายจ่าย			
ต่ำกว่า 25,000 บาท	20 (24.1)	63 (75.9)	74 (100.0)
25,001 – 35,000 บาท	17 (19.8)	69 (80.2)	89 (100.0)
35,001 – 45,000 บาท	14 (20.6)	54 (79.4)	58 (100.0)
45,001 บาทขึ้นไป	12 (19.0)	51 (81.5)	97 (100.0)
$\chi^2 = 0.710$ $df = 3$ $p = 0.871$			
รวม	63 (21.0)	237 (79.0)	300 (100.0)
มูลค่าทรัพย์สิน			
ต่ำกว่า 200,000 บาท	14 (13.3)	91 (86.7)	105 (100.0)
200,001 – 400,000 บาท	15 (17.6)	70 (82.4)	85 (100.0)
400,001 บาทขึ้นไป	34 (30.9)	76 (69.1)	110 (100.0)
$\chi^2 = 10.807$ $df = 2$ $p = 0.005$			
รวม	63 (21.0)	237 (79.0)	300 (100.0)

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ	ลักษณะการออม		รวม
	ฝากทุกเดือน	ไม่ฝากทุกเดือน	
จำนวนเงินกู้คงเหลือกับสหกรณ์			
ต่ำกว่า 30,000 บาท	32 (30.2)	74 (69.8)	106 (100.0)
30,001 – 60,000 บาท	18 (18.6)	79 (81.4)	97 (100.0)
60,001 บาทขึ้นไป	13 (13.4)	84 (86.6)	97 (100.0)
$\chi^2 = 9.119$ $df = 2$ $p = 0.010$			
รวม	63 (21.0)	237 (79.0)	300 (100.0)

ขนาดพื้นที่ถือครอง

จากตารางที่ 4.5 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ไม่ฝากเงินสม่ำเสมอทุกเดือน มีขนาดพื้นที่ถือครองช่วงระหว่าง 11 – 20 ไร่ จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 82.6 ในขณะที่เดียวกันกลุ่มผู้มีขนาดพื้นที่ถือครองมากกว่า 21 ไร่ จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 33.8 ฝากเงินสม่ำเสมอทุกเดือน ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง ขนาดพื้นที่ถือครอง กับลักษณะการออมด้วยค่าสถิติ Chi-Square ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า การทดสอบค่า χ^2 เท่ากับ 10.238 เมื่อนำค่าที่คำนวณได้เปรียบเทียบกับค่า χ^2 จากตารางซึ่งมีค่าเท่ากับ 5.991 (เมื่อ $\alpha = .05$, $df = 2$) ซึ่งพบว่าค่าที่คำนวณได้มีค่ามากกว่าค่าวิกฤติ แสดงว่า ขนาดพื้นที่ถือครอง มีความสัมพันธ์กับลักษณะการออม

รายได้รวมในรอบปีที่ผ่านมา

จากตารางที่ 4.5 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ไม่ฝากเงินสม่ำเสมอทุกเดือนมีรายได้ต่ำกว่า 25,000 บาท จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 88.8 ในขณะที่เดียวกันกลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 45,001 บาท ฝากเงินสม่ำเสมอทุกเดือน จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 34.8 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง รายได้รวมในรอบปีที่ผ่านมา กับลักษณะการออมด้วยค่าสถิติ Chi-Square ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า การทดสอบค่า χ^2 เท่ากับ 13.305 เมื่อนำค่าที่คำนวณได้เปรียบเทียบกับ

กับค่า χ^2 จากตารางซึ่งมีค่าเท่ากับ 7.815 (เมื่อ $\alpha = .05$, $df = 3$) ซึ่งพบว่าค่าที่คำนวณได้มีค่ามากกว่าค่าวิกฤติ แสดงว่า รายได้รวมในรอบปีที่ผ่านมา มีความสัมพันธ์กับลักษณะการออม

รายจ่ายรวมในรอบปีที่ผ่านมา

จากตารางที่ 4.5 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ว่าจะมีรายจ่ายมากหรือรายจ่ายน้อย จะไม่ฝากเงินสม่ำเสมอทุกเดือน จำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 79.0 ฝากสม่ำเสมอทุกเดือน จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 21.0 ในขณะที่เดียวกันกลุ่มผู้มีรายจ่ายต่ำกว่า 25,000 บาท ฝากสม่ำเสมอทุกเดือน จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 24.1 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง รายจ่ายรวมในรอบปีที่ผ่านมา กับลักษณะการออมด้วยค่าสถิติ Chi-Square ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า การทดสอบค่า χ^2 เท่ากับ 0.710 เมื่อนำค่าที่คำนวณได้เปรียบเทียบกับค่า χ^2 จากตารางซึ่งมีค่าเท่ากับ 7.815 (เมื่อ $\alpha = .05$, $df = 3$) ซึ่งพบว่าค่าที่คำนวณได้มีค่าน้อยกว่าค่าวิกฤติ แสดงว่า รายจ่ายรวมในรอบปีที่ผ่านมา ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะการออม

มูลค่าทรัพย์สิน

จากตารางที่ 4.5 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มีมูลค่าทรัพย์สินมากกว่า 400,001 บาท ฝากเงินสม่ำเสมอทุกเดือน จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 30.9 และไม่ฝากเงินสม่ำเสมอทุกเดือน จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 69.1 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง มูลค่าทรัพย์สินกับ ลักษณะการออมด้วยค่าสถิติ Chi-Square ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า การทดสอบค่า χ^2 เท่ากับ 10.807 เมื่อนำค่าที่คำนวณได้เปรียบเทียบกับค่า χ^2 จากตารางซึ่งมีค่าเท่ากับ 5.991 (เมื่อ $\alpha = .05$, $df = 2$) ซึ่งพบว่าค่าที่คำนวณได้มีค่ามากกว่าค่าวิกฤติ แสดงว่ามูลค่าทรัพย์สินมีความสัมพันธ์กับ ลักษณะการออม

มูลค่าหนี้ที่มีกับสหกรณ์

จากตารางที่ 4.5 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มีมูลค่าหนี้สินกับสหกรณ์ต่ำกว่า 30,000 บาท ฝากเงินสม่ำเสมอทุกเดือน จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 30.2 และไม่ฝากเงินสม่ำเสมอทุกเดือน จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 69.8 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง มูลค่าหนี้ที่มีกับ สหกรณ์กับลักษณะการออมด้วยค่าสถิติ Chi-Square ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า การทดสอบค่า χ^2 เท่ากับ 9.119 เมื่อนำค่าที่คำนวณได้เปรียบเทียบกับค่า χ^2 จากตารางซึ่งมีค่าเท่ากับ 5.991 (เมื่อ $\alpha = .05$, $df = 2$) ซึ่งพบว่าค่าที่คำนวณได้มีค่ามากกว่าค่าวิกฤติ แสดงว่ามูลค่าหนี้ที่มีกับสหกรณ์มีความสัมพันธ์กับลักษณะการออม

ตารางที่ 4.6 สรุปความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยทางเศรษฐกิจ กับลักษณะการออม

ปัจจัยที่ศึกษา	ลักษณะการออม	
	มีความสัมพันธ์	ไม่มีความสัมพันธ์
ปัจจัยส่วนบุคคล		
เพศ		✓
อายุ		✓
การศึกษา		✓
สถานะภาพ		✓
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	✓	
ระยะเวลาเป็นสมาชิก	✓	
ปัจจัยทางเศรษฐกิจ		
ขนาดพื้นที่ถือครอง	✓	
รายได้ในรอบปีที่ผ่านมา	✓	
รายจ่ายในรอบปีที่ผ่านมา		✓
มูลค่าทรัพย์สิน	✓	
มูลค่าหนี้ที่มีกับสหกรณ์	✓	

ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากตารางที่ 4.6 พบว่า

ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะการออมของสมาชิก ได้แก่ ระยะเวลาเป็นสมาชิก และจำนวนสมาชิกในครอบครัว

ปัจจัยส่วนบุคคลที่ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะการออมของสมาชิก ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา และ สถานะภาพ

ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะการออมของสมาชิก ได้แก่ ขนาดพื้นที่ถือครอง รายได้ในรอบปีที่ผ่านมา มูลค่าทรัพย์สิน และมูลค่าหนี้ที่มีกับสหกรณ์

ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะการออมของสมาชิก ได้แก่ รายจ่ายในรอบปีที่ผ่านมา

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการออมของสมาชิก สหกรณ์การเกษตรห้วยผึ้ง จำกัด จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการออม 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ กับลักษณะการออม โดยทำการศึกษาจากสมาชิกที่มีเงินออมกับ สหกรณ์. ในรอบปีบัญชีสิ้นสุด 31 มีนาคม 2551 จำนวน 1,128 คน หาขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ ระดับความเชื่อมั่น 95% ของ Taro Yamane ได้จำนวน 300 คน แล้วทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยวิธีจับสลากจากบัญชีรายชื่อในแต่ละกลุ่มจำนวน 39 กลุ่ม ขอความร่วมมือกับประธานกลุ่ม ในแต่ละกลุ่มช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าร้อยละและ ค่าไคสแควร์ (Chi-square) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยจากการศึกษาสามารถ สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปการศึกษา

1.1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และพฤติกรรมการออม

1.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล จากการศึกษา พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่า เพศหญิง ส่วนมากอายุมากกว่า 51 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่ระดับการศึกษาประถมศึกษา สถานภาพ ส่วนใหญ่สมรสแล้ว ส่วนใหญ่จำนวนสมาชิกในครอบครัวมากกว่า 7 คนขึ้นไป และส่วนมากมี ระยะเวลาเป็นสมาชิกสหกรณ์ช่วงระหว่าง 11 – 20 ปี

1.1.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีขนาด พื้นที่ ถือครองช่วงระหว่าง 11 – 20 ไร่ มีรายได้ส่วนมากในรอบปีที่ผ่านมาต่ำกว่า 25,000 บาท ต่อปี ส่วนใหญ่มีรายจ่ายในรอบปีที่ผ่านมาช่วงระหว่าง 25,001- 35,000 บาทต่อปี ส่วนมากมีมูลค่า ทรัพย์สินมากกว่า 400,001 บาทขึ้นไป ส่วนใหญ่มีจำนวนเงินกู้คงเหลือกับสหกรณ์ต่ำกว่า 30,000 บาท

1.1.3 พฤติกรรมการออม จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากฝากเงินกับสหกรณ์ เป็นประเภทเงินฝากออมทรัพย์ ลักษณะการฝากเงินกับสหกรณ์ส่วนใหญ่ไม่ฝากทุกเดือน ส่วนมากจำนวนเงินที่ฝากต่อครั้งช่วงระหว่าง 4,001 – 8,000 บาท สาเหตุที่ฝากเงินกับสหกรณ์ ส่วนใหญ่ เนื่องจากค่าบริการสะดวก และส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการฝากเงิน เพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพ

1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ กับลักษณะการออม
พบว่า จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระยะเวลาเป็นสมาชิก ขนาดพื้นที่ถือครองรายได้ในรอบปีที่ผ่านมา มูลค่าทรัพย์สิน จำนวนเงินกู้ที่คงเหลือกับสหกรณ์ มีความสัมพันธ์กับลักษณะการออมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรนิกมห้วยผึ้ง จำกัด ส่วน อายุเพศ การศึกษา สถานะภาพ รายจ่ายในรอบปีที่ผ่านมา ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะการออมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรนิกมห้วยผึ้ง จำกัด

2. อภิปรายผล

การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการออมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรนิกมห้วยผึ้ง จำกัด มีผลการศึกษาที่น่าสนใจและประเด็นที่เห็นควรทำการอภิปราย ดังต่อไปนี้

2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ กับพฤติกรรมการออม

1) จากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ กับลักษณะการออมไม่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งสอดคล้องกับพิชชาภัสร์ เขม้นเขตวิทย์ (2549) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการออมของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน) ผลการศึกษาพบว่า เพศ ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการออม ของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน)

2) จากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง จำนวนสมาชิกในครอบครัว กับลักษณะการออมมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งแตกต่างกับ วัลลพ ปินตา (2545) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมและปัจจัยที่มีผลต่อการออมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรจอมทอง จำกัด อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการออมของสมาชิก ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาจเนื่องจากสภาพภูมิประเทศและมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

- 3) จากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง รายได้ในรอบปีที่ผ่านมา กับ ลักษณะการออมมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งสอดคล้องกับ คารณิ สว่างรุ่งรัมย์ (2542) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกับอัตราการออมกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของพนักงานรัฐวิสาหกิจ : กรณีศึกษา บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ที่ศึกษาพบว่า รายได้ มีผลต่ออัตราการออมกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของพนักงาน สอดคล้องกับ วิไลลักษณ์ ไทยอุตุคำห์ และวลัยภรณ์ อัดตพันธ์ (2531) ที่ศึกษาพบว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการออมภายในประเทศไทยประกอบด้วย รายได้ทรัพย์สิน อัตราดอกเบี้ยและผลตอบแทน จำนวนสาขาของสถาบันการออม สอดคล้องกับ เสาวลักษณ์ ธรรมทิปกุล (2539) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรลูกค้า ธ.ก.ส. พบว่า ปัจจัยที่กำหนดการออมที่มีนัยสำคัญ จากการวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิ คือ รายได้ เป็นต้น
- 4) จากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง มูลค่าทรัพย์สิน กับ ลักษณะการออม มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งสอดคล้องกับ วัลลพ ปินตา (2545) ที่ศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการออมของสมาชิก คือ ทรัพย์สิน

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

- 1) ผู้ศึกษาสามารถนำผลการศึกษาที่เกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออม ไปแนะนำให้สหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด เพื่อจะได้ส่งเสริมให้สมาชิกออมเงินและการบริหารเงินฝากให้เหมาะสมต่อไป
- 2) สหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด ควรนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้กำหนดนโยบายและการวางแผนส่งเสริมการออมของสหกรณ์ เพื่อให้การบริหารจัดการเงินฝากสหกรณ์มีประสิทธิภาพ
- 3) สำนักงานสหกรณ์จังหวัดกาฬสินธุ์ สามารถนำผลการศึกษาไปแนะนำส่งเสริมสหกรณ์ในความรับผิดชอบในด้านการส่งเสริมให้สมาชิกมาเพิ่มเงินออมกับสหกรณ์
- 4) กรมส่งเสริมสหกรณ์สามารถนำผลการศึกษาไปเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายหรือโครงการที่เกี่ยวกับการรณรงค์ ส่งเสริมการออมของสหกรณ์ให้เหมาะสม

3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาการออมในรูปแบบอื่น ๆ ของสมาชิก เช่น การออมในรูปแบบทรัพย์สิน เพื่อให้ทราบปริมาณเงินออมนอกเหนือจากการออมในรูปแบบเงินฝากของสมาชิก

2) ควรนำปัจจัยอื่นๆ เข้ามาศึกษา เช่น อัตราดอกเบี้ย นิสัยรักการออม การประหยัด และนโยบายของสหกรณ์ด้านการระดมทุนของสหกรณ์ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้อาจเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการออมของสมาชิก

3) ควรขยายการศึกษาออกไปยังสหกรณ์ประเภทต่าง ๆ เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์เครดิตยูเนียน สหกรณ์นิคม สหกรณ์บริการ สหกรณ์ประมง และสหกรณ์ร้านค้า เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมของสมาชิกสหกรณ์ประเภทต่างๆ เพื่อนำผลการศึกษามากำหนดนโยบายการสร้างเครือข่ายของสหกรณ์ในระดับสูงขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- “ข้อบังคับสหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด พ.ศ. 2545” สหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด (2545) ภาพสินธุ์
- จำนง อติวัฒน์สิทธิและคนอื่นๆ (2532) *สังคมวิทยา* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
- คารณี สว่างรุ่งรัมย์ (2542) "ปัจจัยที่มีผลต่ออัตราการออมกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพของพนักงานรัฐวิสาหกิจ: ศึกษาเฉพาะกรณีบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน)" *ปริญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*
- เทิดศักดิ์ ศรีสุรพล (2535) *เศรษฐศาสตร์มหภาค 1* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์การศาสนา
- นำชัย ทนุผล (2531) *การวางแผนและประเมินผลโครงการส่งเสริมการเกษตร* เชียงใหม่ สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้
- เบญจวรรณ สะอาดพรรค (2539) "โครงสร้างและประเภทต่างๆ ของสหกรณ์" ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการสหกรณ์* หน่วยที่ 4 158 - 159 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
- ประเจิด สินทร์พ็ (2526) *เศรษฐศาสตร์ ทฤษฎีและนโยบาย เล่ม 2* กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช
- ประพันธ์ เสวตนันท์ และไพศาล เล็กอุทัย (2535) *หลักเศรษฐศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 3* กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ปราณี ทินกร (2529) "ทฤษฎีการบริโภคมวลรวมและกรณีศึกษาแห่งประเทศไทย" *เศรษฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ 4* (มีนาคม) : 5-77
- ฝ่ายเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2545) "สหกรณ์การเกษตร" (แผ่นพับ)
- พิชชาภรณ์ เข้มแข็งวิทย์ (2549) "พฤติกรรมการณ์การออมของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน)" *ปริญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*
- “พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542” กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2544) กรุงเทพมหานคร
- รัตนา สายคณิต (2531) *เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น* กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช

- ลัดดา พิศาลบุตร (2549) "การทดสอบสมมติฐานโดยใช้ไคสแควร์" ใน *ประมวลสาระชุดวิชา สถิติและการวิจัยทางสหกรณ์* หน้าที่ 7 1 - 58 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
- วัลลพ ปินดา (2545) "สภาพเศรษฐกิจ สังคมและปัจจัยที่มีผลต่อการออมของสมาชิกสหกรณ์ การเกษตรจอมทอง จำกัด อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่" *ปริญาวิทยาสาสตร์ มหาลัยจิต สาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*
- วิไลลักษณ์ ไทยอุตสาห์ และ วลัยภรณ์ อัดตะนันท์ (2531) *รายงานผลการวิจัยเรื่องการออมของครัวเรือนในประเทศ กรุงเทพมหานคร คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*
- ศศิธร ชนะภัย (2546) "พฤติกรรมการออมและการกู้ยืมเงินของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ตะเวณ ชายแดน จำกัด" *ปริญาศิลปศาสตร์มหาลัยจิต ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง สาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*
- สหกรณ์การเกษตรนิคมหัวฝี่ง จำกัด (2547) *รายงานกิจการประจำปี 2546 กาศสินธุ์*
_____. (2548) *รายงานกิจการประจำปี 2547 กาศสินธุ์*
_____. (2549) *รายงานกิจการประจำปี 2548 กาศสินธุ์*
_____. (2550) *รายงานกิจการประจำปี 2549 กาศสินธุ์*
_____. (2551) *รายงานกิจการประจำปี 2550 กาศสินธุ์*
- สุจิตรา บัวใบ (2527) "การวิเคราะห์พฤติกรรมการออมของครัวเรือนในเขตเมืองและเขตชนบท ของประเทศไทย" *วิทยานิพนธ์ปริญาเศรษฐศาสตร์มหาลัยจิต สาขาเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*
- สุชาดา กิระกุล,อมรา ศรีพิชญ์ และปรีชา พลอยคณัย (2526) "การออมในครัวเรือน" *วารสาร รายงานเศรษฐกิจรายเดือน(ธนาคารแห่งประเทศไทย) 23 (9): 25-26*
- สุภาวดี เจริญทรัพย์ (2527) "จากเงินออมสู่การลงทุน" *วารสารมกค 7 (1) : 7-18*
- สุรภัย์ นุนนาค (2520) "*เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น (มหภาค)*" กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช
- เสาวลักษณ์ ธรรมทีปกุล (2539) "พฤติกรรมการออมของครัวเรือนเกษตรกรลูกค้า ธกส." *วิทยานิพนธ์ปริญาโท คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*
- อุทัย สายเนตร (2537) *รายงานผลการวิจัยเรื่องพฤติกรรมการออมของเกษตรกร กรุงเทพมหานคร สำนักงานวิชาการและแผน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร*
- Bannock G.,Baxter, R.E. and Rees,K. (1977) *The Pengium Dictionary of Economic.*
London:Allenlane.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรอมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรนิคมห้วยผึ้ง จำกัด แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้สำหรับการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท แขนงวิชาสหกรณ์ สาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ หน้าหัวข้อที่เลือก หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนด
ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

1. เพศ 1[] ชาย 2[] หญิง
2. อายุ

1[] ต่ำกว่า 30 ปี	2[] 31 - 50 ปี
3[] 51 ปี ขึ้นไป	
3. ระดับการศึกษา

1[] ประถมศึกษา	2[] มัธยมศึกษา
3[] อุดมศึกษา	
4. สถานภาพสมรส

1[] โสด	2[] สมรส
3[] หม้าย/หย่าร้าง	
5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

1[] ต่ำกว่า 3 คน	2[] 4 - 6 คน
3[] 7 คนขึ้นไป	
6. ระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์

1[] ต่ำกว่า 10 ปี	2[] 11 - 20 ปี
3[] 21 ปี ขึ้นไป	

ส่วนที่ 3 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการออมของสมาชิก

1. ท่านฝากเงินกับสหกรณ์ ประเภทใดบ้าง

- 1 [] ประเภทออมทรัพย์
 2 [] ประเภทสัจจะออมทรัพย์
 3 [] ฝากทั้ง 2 ประเภท

2. ท่านฝากเงินกับสหกรณ์ในรอบปีที่ผ่านมา

- 1 [] ฝากทุกเดือน
 2 [] ไม่ได้ฝากทุกเดือน

3. จำนวนเงินที่ท่านฝากเงินกับสหกรณ์ ครั้งละเท่าไร

- 1 [] ต่ำกว่า 4,000 บาท
 2 [] 4,001 - 8,000 บาท
 3 [] 8,001 ขึ้นไป

4. ท่านฝากเงินไว้กับสหกรณ์เพราะเหตุใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1 [] การบริการสะดวก
 2 [] ความมั่นคงของสถาบัน
 3 [] อัตราดอกเบี้ยสูงกว่าธนาคารพาณิชย์
 4 [] เพื่อใช้สิทธิในการกู้ยืม
 5 [] อื่นๆ (โปรดระบุ)

5. ท่านมีวัตถุประสงค์ในการออมอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1 [] เพื่อใช้จ่ายยามชรา หรือ ยามฉุกเฉิน เช่น เจ็บป่วย
 2 [] เพื่อสร้างอนาคตที่มั่นคงทางด้านการเงินให้กับครอบครัว
 3 [] เพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพ
 4 [] เพื่อใช้จ่ายในการบริโภค
 5 [] อื่นๆ (โปรดระบุ)

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายรณฉัตร เครือวรรณ
วัน เดือน ปีเกิด	16 กรกฎาคม 2511
สถานที่เกิด	อำเภออมลาคไสย จังหวัดกาฬสินธุ์
ประวัติการศึกษา	ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์บัณฑิต(สหกรณ์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2542
สถานที่ทำงาน	สำนักงานสหกรณ์จังหวัดกาฬสินธุ์
ตำแหน่ง	เจ้าพนักงานส่งเสริมสหกรณ์ ชำนาญงาน